

Broj: 01-50-4-986-14/20

Sarajevo, 28. 9. 2020.

ČLANU

PRIVREMENOG ISTRAŽNOG POVJERENSTVA ZASTUPNIČKOG DOMA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BiH ZA UTVRĐIVANJE STANJA U PRAVOSUDNIM INSTITUCIJAMA BiH

Damiru Arnautu, Draganu Mektiću, Almi Čolo, Branislavu Borenoviću, Mirjani Marinković-Lepić, Zukanu Helezu, Miri Pekić i Zlatanu Begiću

Na temelju članka 35. st. (1) i (2) Poslovnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, br. 79/14, 81/15, 97/15, 78/19 i 26/20), zaključka s 2. hitne sjednice Zastupničkog doma o osnivanju Privremenog istražnog povjerenstva Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH za utvrđivanje stanja u pravosuđnim institucijama BiH (u daljnjem tekstu: Privremeno istražno povjerenstvo), održane 14. i 26. 6. 2019., i zaključka o potvrđivanju imenovanja članova Privremenog istražnog povjerenstva usvojenog na 8. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 15., 19. i 20. 5. 2020., **sazivam 14. sjednicu Privremenog istražnog povjerenstva Zastupničkog doma, koja će biti održana u ponedjeljak 5. 10. 2020., u zgradi Parlamentarne skupštine BiH, u Plavoj dvorani, s početkom u 13 sati.**

Za sjednicu predlažem sljedeći

DNEVNI RED

1. Usvajanje zapisnika 12. i 13. sjednice;
2. Saslušanje svjedoka pred Privremenim istražnim povjerenstvom: prof. dr. Edina Šarčevića;
3. Saslušanje svjedoka pred Privremenim istražnim povjerenstvom: odvjetnika Ifeta Ferageta;
4. Tekuća pitanja.

Pozivamo Vas da sjednici obvezno budete nazočni.

U slučaju potrebe, možete kontaktirati tajnike Privremenog istražnog povjerenstva Igora Bajića ili Sonju Abdulovski na telefonski broj: 033 286 068 ili na e-adrese: igor.bajic@parlament.ba ili sonja.abdulovski@parlament.ba.

S poštovanjem,

**Predsjedatelj Privremenog istražnog povjerenstva
Damir Arnaut**

Dostaviti:

- naslovu
- a/a

Broj: 01-50-4-986-10/20

Sarajevo, 14. 9. 2020.

SUD BOSNE I HERCEGOVINE
n/r predsjednika Suda BiH Ranka Debeveca

Poštovani,

Na temelju članka 10. stavka (1) točke a) Zakona o parlamentarnom nadzoru („Službeni glasnik BiH”, broj 25/18), članka 188. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, br. 79/14, 81/15, 97/15, 78/19 i 26/20) i članka 3. stavka (2) Poslovnika Privremenog istražnog povjerenstva Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za utvrđivanje stanja u pravosudnim institucijama Bosne i Hercegovine, Privremeno istražno povjerenstvo Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine za utvrđivanje stanja u pravosudnim institucijama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Privremeno istražno povjerenstvo) na 6. sjednici, održanoj 6. 7. 2020., jednoglasno je usvojilo sljedeći

ZAKLJUČAK

- Privremeno istražno povjerenstvo poziva glavnu tužiteljicu Tužiteljstva BiH Gordanu Tadić, predsjednika Suda BiH Ranka Debeveca, tužitelja Tužiteljstva BiH Miroslava D. Markovića, suca Vrhovnog suda Federacije BiH Gorana Nezirovića, profesora Edina Šarčevića i profesora Zorana Pajića da se pojave na svjedočenju pred Povjerenstvom na jednoj od idućih sjednica čiji će datum biti naknadno određen. Zadužuje se tajništvo Povjerenstva da stupi u kontakt s navedenim osobama, s ciljem razmatranja najoptimalnijeg datuma za njihovo svjedočenje pred Povjerenstvom.

Podsjećam da Vas je Privremeno istražno povjerenstvo pozvalo da budete nazočni u svojstvu svjedoka 8. sjednici, koja je održana 26. 8. 2020. Budući da zbog obveza niste bili u mogućnosti nazočiti, traženo je od Vas da obavijestite Privremeno istražno povjerenstvo o raspoloživim terminima, što ste i učinili. U skladu s predloženim datumima svjedočenja, Privremeno istražno povjerenstvo je na 10. sjednici, održanoj 14. 9. 2020., jednoglasno zaključilo održati 14. sjednicu **u četvrtak 8. 10. 2020., u Plavoj dvorani**, s početkom u 13 sati, na koju Vas poziva u svojstvu svjedoka.

Tema svjedočenja odnosit će se na ciljeve Privremenog istražnog povjerenstva. Člankom 2. Poslovnika Privremenog istražnog povjerenstva propisano je: „Privremeno istražno povjerenstvo osnovao je Zastupnički dom s ciljem da istraži stanje u pravosudnim institucijama u Bosni i Hercegovini, s posebnim osvrtom na sposobnost Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća (VSTV) da sudjeluje u procesima prijeko potrebnim na putu Bosne i Hercegovine k članstvu u Europskoj uniji.“

U skladu s člankom 6. stavak (2) Poslovnika Privremenog istražnog povjerenstva, svjedoci imaju prava i dužnosti utvrđene Ustavom BiH, Zakonom o parlamentarnom nadzoru i Poslovníkom Zastupničkog doma.

S poštovanjem,

PREDSJEDATELJ
PRIVREMENOG ISTRAŽNOG POVJERENSTVA
Damir Arnaut

Dostaviti:

- naslovu
- a/a

Broj: 01-50-4-986-14/20

Sarajevo, 5. 10. 2020.

ZAPISNIK

14. sjednice Privremenog istražnog povjerenstva Zastupni kog doma Parlamentarne skupštine BiH za utvrđivanje stanja u pravosuđnim institucijama BiH

Sjednica Privremenog istražnog povjerenstva Zastupni kog doma Parlamentarne skupštine BiH za utvrđivanje stanja u pravosuđnim institucijama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) održana je 5. 10. 2020., s početkom u 13 sati.

Sjednici su bili naznačeni članovi Povjerenstva: Damir Arnaut, Mirjana Marinković-Lepi, Branislav Borenović, Alma Čelo, Zlatan Begić i Mira Pekić.

Sjednici nisu bili naznačeni članovi Povjerenstva: Dragan Mektić i Zukan Helez.

Sjednici su također bili naznačeni: Enver Bogušić iz Sektora za odnose s javnošću, Lana Vuletić iz OESS-a, Slobodan Nešković, direktor Gospodarske komore Švedske i Norveške u BiH, Igor Bajić, tajnik Ustavno-pravnog povjerenstva Zastupni kog doma, kojega je Kolegij Tajništva Parlamentarne skupštine BiH obavijestio da pruža stručnu i administrativno-tehničku podršku Povjerenstvu, te predstavnici medija.

Povjerenstvo je jednoglasno usvojilo sljedeći

DNEVNI RED

1. Usvajanje zapisnika 12. i 13. sjednice;
2. Saslušanje svjedoka pred Privremenim istražnim povjerenstvom: prof. dr. Edina Šarčević;
3. Saslušanje svjedoka pred Privremenim istražnim povjerenstvom: odvjetnika Ifeta Ferageta;
4. Tekuća pitanja.

Ad 1. Usvajanje zapisnika 12. i 13. sjednice.

Zapisnici 12. i 13. sjednice jednoglasno su usvojeni.

Ad.2. Saslušanje svjedoka pred Privremenim istražnim povjerenstvom: prof. dr. Edina Šar evi a

Povjerenstvo je saslušalo svjedoka pred Privremenim istražnim povjerenstvom: prof. dr. Edina Šar evi a.

U svojem uvodnom izlaganju i u odgovorima na pitanja članova Povjerenstva, prof. Edin Šar evi ukazao je na istraživanja Instituta za javno pravo i elaborirao svoje i stavove struke o stanju u pravosudnim institucijama BiH. Ukazao je na potrebu za Vrhovnim sudom BiH, ulogu

Ustavnog suda BiH i ulogu stranih sudaca, aktivnosti koje bi trebalo provoditi Ministarstvo pravde BiH te zbog čega, po njegovom mišljenju, Institucija ombudsmana ne ostvaruje funkciju zaštitnika temeljnih ljudskih prava. Profesor Šar evi ukazao je i na problem zastare sustava pravosudnog ispita. Tijekom svjedočenja prof. Šar evi je ukazao na problem prestanka primjene sustava ocjene rada sudaca i tužitelja, te odnose međunarodnih organizacija i VSTV-a u procesu doniranja sredstava za rad pravosudnog sustava koji udaljava ovo vijeće od temeljne funkcije koju ima.

Saslušanje svjedoka prof. dr. Edina Šar evi a u cijelosti je sadržano u neautoriziranom transkriptu tonskog zapisa ove sjednice, koji je sastavni dio Zapisnika.

Ad.3. Saslušanje svjedoka pred Privremenim istražnim povjerenstvom: odvjetnika Ifeta Ferageta

Odvjetnik Ifet Feraget je tijekom saslušanja i u odgovorima na pitanja članova Povjerenstva, a kroz prizmu služenja u kojima zastupa oštećene osobe, ukazao na problem položaja oštećenika u kaznenom postupku, koji, za razliku od usporednih pravnih sustava susjednih zemalja, gotovo nema nikakvih kaznenopostupovnih prava jer se ne smatra strankom u postupku. Istaknuo je problem dugotrajnih istraga i neodgovornosti tužitelja za loše donesene odluke. Problem je isti kad se radi o prijavama i postupku koji se vodi pred Uredom disciplinskog tužitelja VSTV-a.

Saslušanje svjedoka pred Privremenim istražnim povjerenstvom odvjetnika Ifeta Ferageta u cijelosti je sadržano u neautoriziranom transkriptu tonskog zapisa ove sjednice, koji je sastavni dio Zapisnika.

Ad.4. Tekuća pitanja

Budući da nije bilo tekućih pitanja, sjednica Povjerenstva završena je u 17 sati.

Tajnik
Privremenog istražnog povjerenstva
Igor Baji

Predsjedatelj
Privremenog istražnog povjerenstva
Damir Arnaut

NEAUTORIZIRAN TRANSKRIPT

**14. SJEDNICE PRIVREMENE ISTRAŽNE KOMISIJE PREDSTAVNI KOG DOMA
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE**

ZA UTVR IVANJE STANJA U PRAVOSUDNIM INSTITUCIJAMA BiH

održane 05.10.2021. godine

PREDSJEDAVALI I

DAMIR ARNAUT

Ovim redosljedom kako se ko bude prijavljivao. O ito je neko nešto uradio... Jel se bolje uje?
Nema mikrofonije? Dobro. Izvolite profesore Šar evi u i hvala još jednom na odzivu i na
saradnji sa Komisijom.

EDIN ŠAR EVI

Hvala Vama i naravno Komisiji za ovaj poziv. Ja nisam sve uo što ste govorili, nadam se da
sam najbitnije shvatio. Ja sam pozvan da u okviru jednog uvodnog ekspozea izložim svoje
stajalište i onda pretpostavljam da e uslijediti pitanja. Nadam se da sam dobro shvatio.

DAMIR ARNAUT

Tako je. Upravo tako, hvala Vam.

EDIN ŠAR EVI

Dakle vama je vjerovatno poznato da ja dolazim iz akademske zajednice i to je okolnost koja u
nekoliko i otežava, ali i olakšava objašnjenje stanja u pravosu u. Naime ja sam ovdje, barem
na osnovu spiska i zaključa kojeg sam dobio, ovjek koji je isključivo angažiran na području
pravne nauke. U izvjesnom smislu, kolega Paji je isto tako iz područja akademskih krugova,
me utim on je bio ovdje involviran u posljednju reformu pravosu a kao ekspert OHR-a, i
utoliko sam dužan da vam skrenem pažnju na injenicu da ja nisam siguran da mogu govoriti
o svim detaljima i nijansama koji su bitni za ocjenu stanja u pravosu u. Ja se u izvjesnom smislu
mogu ograničiti na svoja iskustva u zadnjih 10 godina i naravno zadržati se na najopštijim
mjestima koja u svakom konkretnom slučaju ne u mo i ili ne u biti u stanju da potkrijepim

upotrebljivim dokazima i jedna vrsta opreza je u tom smislu iz moje perspektive i poželjna i potrebna. Mislim u prvom redu na izbor formulacija i na opšte ocjene. Ja sam ovdje, nekim od vas je poznato, angažiran 2010. godine na prvo enju jednog projekta Savezne Republike Njema ke. Vodim u okviru tog projekta centar za javno pravo koji je imao jedan, jednosavno formulirano, kompleksan zadatak da u formi pravnih ekspertiza poprati nedostatke koji postoje u segmentu takozvanog javnog prava i da te ekspertize ponudi doma im stru nim, politi kim i inozemnim diplomatskim krugovima kao skup preporuka koje ni utjecale na popravku pravnog sistema. Naravno to je obuhvatilo niz aspekata, od izmjena ustavnog prava, do evo posljednjeg askepta koji se ti e promjene sistema polaganja pravosudnih ispita u Bosni i Hercegovini, i pravosu e je svaki put bilo u odre enom fokusu. Ukoliko bih na najop enitiji na in pokušao definirati probleme koji postoje u pravosu u, oni su vidljivi golim okom. To je u osnovnom korupcija, zatim politi ka kontrola pravosu a i politi ki sistem po sebi. Što se ti e prvog segmenta, dakle pitanja korupcije, ona je u najrazli itijim formama prisutna i mislim da je sasvim evidentno da je ona obuhvatila jedan dio pravosu a koji odlu uje i donosi strateške odluke za razvoj pravosu a u Bosni i Hercegovini. Što se ti e politi ke kontrole, ona je jednozna no prisutna, kako u radu tužilaštava u Bosni i Hercegovini, tako i u radu Visokog sudskog tužila kog vije a, VSTV-a. koji je u zadnjih pet ili šest godina zapravo pokazao kao najvažniji organ za kontrolu i samokontrolu u pravosu u. Podliježe izvjesnim, jasno profiliranim politi kim šablonima ponašanja. Ja u se na to vjerovatno još vratiti i govori u nešto konkretnije o tim aspektima, ali bih ovdje htio da naglasim da je politi ki ili ustavni sistem kao tre i problem koji se ti e direktno pravosu a, postavljen tako da on zapravo ne pogoduje demokratskoj kontroli ili stru noj kontroli pravosu a u cjelini. Iako je taj sistem postavljen tako da takozvani gra anski element ima vrlo važnu, ak i dominantnu ulogu, on je u politi koj praksi pretvoren u jedan sistem u ime vladavine naroda, koji je onda naravno primijenjen i na pravosu e, zadobio posebne forme donošenja odluka tako da se svaka uo ena devijacija, ne u re samo nezakonitost, uvijek može opravdati vladavinom u ime naroda i u tom sistemu mi imamo zapravo jedan problem o igledan i njega bih ovdje htio ista i. To je razvijanje osobenog nastojanja da se izi e u susret lojalnosti profiliranim narodnim interesima koji onda, sve u svemu, pretvaraju akutne pravosudne probleme ili probleme u su enju, odgovaraju im kriminalnim strukturama uvijek u su enju narodima iz te perspektive se relativizira kompletan pravosudni sistem i kompletno pravosu e. Poseban problem u ustavnom sistemu Bosne i Hercegovine predstavlja pitanje jednog vrhovnog suda za Bosnu i Hercegovinu. U okviru Centra za javno pravo, mi smo ovaj problem apsolvirali negdje 2011., 2012. godine i objavili smo u ovoj formi, to su knjige džepnog izdanja, ekspertize doma ih i stranih eksperata koje

jednozna no dokazuju da Bosna i Hercegovina ne može funkcionirati bez jednog vrhovnog suda. Mi se sad nalazim pred jednom reformom Suda Bosne i Hercegovine u kojoj e jedno vije e tog suda biti pretvoreno u jednu kontrolnu instancu, ja ne znam kako e to konkretno izgledati, me utim struktura Suda Bosne i Hercegovne i eventualno nadomjestak kontrolne instance u tom sudu posebnim sudskim vije em ili posebnom sudskom instancom, svakako ne može nadomjestiti potrebu da u Bosni i Hercegovini postoji jedan vrhovni sud. U prvom redu to se ti e uspostavljanja jedinstvene prakse za Bosnu i Hercegovinu, zatim kontrole zakonitosti razli itih akata i presuda nižih sudova. Ovu ulogu je sada jednim manjim dijelom preuzeo Ustavni sud BiH, me utim to nije njegova primarna zada a i on ne može ni na kakav na in, dakle ni pravno-tekni ki, ni u smislu uspostavljenih standarda za ustavne sudove, zamijeniti jedan vrhovni sud za Bosnu i Hercegovinu. Pitanje jednog vrhovnog suda je zadnjih 4, 5 godina zatvoreno. Niko se ne usu uje, barem u politi kim krugovima to pitanje ni otvoriti, ni spomenuti, me utim naše ekspertize, ekspertize Centra za javno pravo pokazuju da je za bosansko-hercegova ko pravosu e neophodno što prije uspostaviti jedan vrhovni sud koji bi imao zadatak da sudsku praksu objedini i da kontrolira zakonitost rada nižih sudova. Postoje razli iti prohodni modeli, koji su na radnom stolu, me utim o tome je prerano govoriti. Ja za sada mogu samo ostati na ovoj na elnoj tvrdnji da je zapravo pitanje jednog vrhovnog suda još uvijek otvoreno i da o njemu ovisi i efektivnost i neovisnost i korumpiranost cjelokupnog pravosu a. Što se ti e prva dva elementa, korupcije i politi ke kontrole, u okviru Centra za javno pravo mi smo se bavili tim aspektima zapravo na osnovu više konkretnih analiza, problema koji su se pojavljivali prvo u okviru VSTV-a, zatim u pogledu donošenja novih zakona koji bi regulirali rad VSTV-a. Ispostavilo se, morali bisso svi to znati, da zapravo ne postoji zakonsko rješenje kje e osujetiti sve zloupotrebe. Mašta aktera je neograni ena, mogu nosti zloupotreba svakog sistema su neograni ene, tako da su odlu uju a zapravo personalna rješenja u svakom pravnom sistemu. Ništa drugo ne vrijedi ni za današnji sistem. Mi da imamo druk ije postavljena personalna rješenja u okviru VSTV-a, da je sam vrh VSTV-a zaposjednut visokoobrazovanim, asnim pravnicima, politi ki neovisnim li nostima, koji imaju integritet i uporište u pravnoj nauci i u dosadašnjoj ravnoj praksi, sasvim je sigurno da ne bismo imali probleme sa VSTV-om kakve danas imamo. Dakle nemogu e je, sve u svemu, prona i model koji e po sebi zaštititi pravosu e od svih zloupotreba, od korupcije, od politi ke ovisnosti. Presudna su personalna rešenja. Moja preporuka s te strane je da se prilikom izbora odgovaraju ih rešenja, a to se ti e u orvom redu izbora glanih tužilaca na svim nivoima, izbora VSTV-a, njegovog sastava, njegovog rukovodstva, isto tako izbora predsjednika sudova, mora prona i model koji e osigurati da na ta mjesta dolaze eti ni, dobro obrazovani pravnici, ljudi

od integriteta koji ne dopuštaju da sa presudama koji negdje kao kolateralnu štetu po pravosuđe gomilaju vlastita bogatstva i stvaraju porodične mreže uposlenika u pravosuđu, a to su naravno akutni problemi koji su danas prisutni u našem pravosuđu. Ovdje posebnu kategoriju zauzima Ustavni sud. Možda treba samo spomenuti da Ustavni sud ima jednu specifičnu ulogu, kako u BiH, tako i u drugim društvima, da on zapravo ima zadatak da provjerava samo specifične povrede ustavnog prava. Ne bavi se većinom ustavno-tehničkim pitanjima i ovdje je u BiH otvoreno pitanje prisustva stranih sudija. Ono je iz moje perspektive vrlo važno i ja bih s obzirom na dosadašnja iskustva sa ustavnim sudovima i tu i tamo po koju aferu koja se pojavljivala sa sucima ustavnih sudova, bio zapravo najsretniji kada bi kompletan Ustavni sud zapravo zaposjedali kompletno strane sudije jer se do sada pokazalo da oni mogu najobjektivnije odlučivati o svim ustavno-pravnim pitanjima koja su bila predmet razmatranja u velikim vijećima i njihova uloga u dosadašnjem radu ustavnih sudova bila je više nego značajna. Oni su uvijek bili onaj dio koji je objektivizirao odluke ustavnih sudova, odvajao ih od njihovog etičkog i političkog značaja i donosio odluke u skladu sa samim Ustavom, odnosno sa javno-pravnim standardima. To u radu svih ustavnih sudova u BiH nedostaje i u okolnostima djetinskog ustavnog sistema, Dejtonskog mirovnog sporazuma, mislim da je pritisak na ocjenjivanje stranih sudija iz ovog suda zapravo pritisak na ovaj sud koji funkcioniše kao klasično zastupanje konstitutivnih naroda i da u tom smislu donosi odluke koje se zadovoljavati interese političkih partija koje smatraju da legitimiraju narode u BiH, a ne kompletan ustavni sistem. Sada se ovdje vraćamo zapravo na pitanje personalnih rešenja, na pitanje VSTV-a i njegovog rukovodstva i to je, kako da kažem, jedan segment koji na tragajući način otkriva puteve i mehanizme korumpiranja pravosuđa, odnosno ovog organa koji je i samoregulativan i regulativan u pogledu na kompletno pravosuđe. Zapravo prema mojoj evidenciji, u okviru evidencija koje su nastale u okviru centra za Javno pravo, taj organ je u izvjesnom smislu zadobio zabrinjavajuće forme odlučivanja, glasanja, popunjavanja od 2014. godine sa izborom sadašnjeg predsjednika. Taj izbor je po sebi bio vrlo sumnjiv. Za one koji se ne sjećaju, on je izabran jednom većinom glasova uz snažnu političku podršku i najave reformi u pravosuđu koje su se zaista i desile. Ali on je sve u svemu, ja sada neću spominjati konkretne podatke, predstavljao formu političkog potčinjavanja cjelokupnog pravosuđa, posebno u Republici Srpskoj. To se vidjelo zapravo iz rada udruženja sudija u tužilaca u BiH, čak i kada su postojale vrlo jasne činjenice koje su zahtijevale reakciju udruženja sudaca, samo udruženje sudija FBiH je skupilo snagu da jednim dijelom reagira na devijacije pri VSTV-u koje su u najdirektnijoj vezi spojene sa personalnim rešenjima, dok se uruženje sudaca iz RS-a pojavilo kao jedna amorfna cjelina koja nema nikakvog stava i mišljenja i čak je davalo snažnu podršku opozicijom

devijacijama na samom vrhu VSTV-a, što naravno ne služi na čast ovoj suda koja funkciji posebno u tom entitetu. U opis ovog političkog potčinjavanja VSTV-a ulazi svakako i aranžiranje izbora različitih sudija, tužilaca. Ja o tome nešto znam iz štampe, nešto sam imao ličnih uvida na osnovu informacija od kolega. U svakom poluuređenom sistemu, u sistemu koji funkcioniše prema nekim divljim parametrima, bila bi dovoljna jedna sitnica da rukovodstvo ovakvog organa kolektivno podnese ostavku ili da većina u VSTV-u zahtijeva njihovu ostavku, međutim to se kod nas nije dešavalo. Mi smo uvijek imali jednu knap većinu od jedan ili dva glasa koja je davala podršku aktuelnom vodstvu VSTV-a i ta činjenica se više puta ponovila. Mislim da je jedan od loših primjera rada samog rukovodstva predstavljao pokušaj da se izdejstvuje zaključci VSTV-a povodom jedne informacije Centra za istraživanje rata i ratnih zločina i traženje nestalih lica RS-a iz 2017. godine. Mi smo imali analizu tog događaja koja je uzela u obzir masu činjenica, podataka, na čemu je nastajala ta analiza, kako je došlo do guranja tog prijedloga u VSTV-u i došli smo do zaključka da nema nikakve sumnje da se radi o izvršenju političkih zaključaka jedne političke partije i da je u toj funkciji bio tadašnji predsjednik VSTV-a. Dakle politička ovisnost jednoznačna. To je naravno ostalo bez ikakvih posljedica ali ta 2017. godina je bila vrlo zanimljiva. Postojalo je čak i par simboličkih iskoraka koji su pokazivali do koje mjere se stvorila ovisnost rukovodstva i rukovodioca VSTV-a od političkih struktura. Ja bih ovdje podsjetio na decembar 2017. godine, na otvaranje zgrade Osnovnog suda u Banja Luci koja je finansirana iz sredstava donatora preko VSTV-a i na otvaranju te zgrade je bio pozvan tadašnji ambasador Komisije Evropske Unije pri BiH, Wigemark. Na otvaranje skupa je došao i sam politički vrh Republike Srpske, naime predsjednik tadašnje Republike Srpske i čak je tamo držao i prigodan govor zahvaljujući predsjedniku VSTV-a. Prema opštim ocjenama i u pravosuđu i u međunarodnim tijelima, to je bio skandalozan potez budući da u toj prilici nije bilo nikakvog mjesta za političare, za njihovo prisustvo na ceremoniji otvaranja jedne sudske zgrade, jednog organa koji treba da bude neovisan. Međutim već se tada pokazalo da je odnos snaga postavljen tako da se VSTV sa ovakvim rukovodstvom stavlja u funkciju zastupanja političkih interesa jednog entiteta. Kasnije se to zapravo egzaktno izdestiliralo 2020. godine, negdje koncem februara, kada je sadašnji predsjednik pozvan na skup pripadnika srpskog naroda koji su zaposleni u institucijama BiH, u Istočnom Sarajevu i on je tamo došao na vlastitu inicijativu i stavio se time zapravo u funkciju zastupanja interesa jednog naroda u BiH. Samo po sebi to nije problematično, problematično je zapravo što je on u tom slučaju obnašao jednu funkciju u VSTV-u koja nije podnosila bilo kakvo uspostavljanje veze između predstavljanja jednog naroda i bosansko-hercegovačkog pravosuđa. Mandat koji je on imao i koji ima govori isključivo u

prilog tezi da je on jedini predstavnik pravosuđa u BiH u cjelini, međutim to je sve u svemu ignorirano i ovi primjeri za koje vjerovatno, koji nisu nepoznati, pokazuju do koje mjere je poseban tip korpcije prisutan u ovom tijelu. Do sada do ocjene cjelokupnog pravosuđa i to je vjerovatno odstupati u izvjesnoj mjeri od ranijih govornika. Ja sam pripremaju i se za današnji nastup pogledao ju i kako je izgledalo predstavljanje stanja u pravosuđu. Imam osjećaj da je ono iz perspektive ranijih kolega predstavljeno dosta loše, ja ne dijelim to mišljenje, nisam toliko nezadovoljan kompletnim pravosuđem. Ali prije toga da možda još vrlo kratko spomenem i Ministarstvo pravde u BiH. Dakle jedno ministarstvo koje već godinama funkcira kao politička ekspozitura jedne političke partije koja imenuje ministra. Neki od vas možda ne znaju, ali su ministarstva pravde vrlo specifični organi i u svakoj državi se nastoji da na njegovom čelu stoji pravnik koji ima jako dobre uvide u sve segmente zakonodavne tehnike, koji poznaje jako dobro upravno-pravne procese, koji ima iskustva u struci i tako dalje. To pravilo u zadnjem mandatu i po nije poštovano i čini se da sve zakonske inicijative koje su dolazile preko Ministarstva pravde su zastale i da to Ministarstvo pravde danas ima jednu funkciju, naime da onemogući bilo kakvu reformu u području zakonodavstva u svim segmentima zakonodavstva. Najsvježiji primjer je Zakon o sukobu interesa. Kada se malo razotkrije uloga tog Ministarstva, ne mogu se oteti utisku da je Ministarstvo učinilo sve da ne učini ništa, odnosno da postojeće inicijative u pogledu izmjena ovoga Zakona blokira svojim prijedlogom ili svojim nacrtom Zakona. Recimo u tom ministarstvu trenutno stoji, zakovana je procedura o donošenju novog zakona o VSTV-u. Informacije koje sam ja uspio prikupiti od članova te Komisije su više nego katastrofalne, od načina na koji se vode sesije koje pripremaju zakon, do samih prijedloga, do objašnjenja koje na primjer zamjenik ministra, ne znam ko je ta osoba koja vodi to tijelo, to je ispod svakog nivoa. Ne mislim na akademski ili na pravni, nego to nivo otprilike uli u razumijevanja prava i pravnih problema u BiH. Ja ne mislim da to Ministarstvo nema adekvatne kadrove, ali mislim da je ono otprilike u funkciji jedne političke partije koja koristi se tim Ministarstvom da blokira pravni ili politički sistem kako bi eventualno na nekom drugom mjestu u formi političkih trgovina dobila odgovarajuću poziciju i to je karakteristično mjesto koje sada ima indirektni utjecaj na bosansko-hercegovačko pravosuđe u cjelini. Zapravo ministarstvo koje bi imalo osnovni zadatak da se stara i o pravosuđu, posebno u pogledu odgovarajućih zakona, je crna rupa zakonodavne vlasti i jedno mjesto na kojem sve zdrave i pozitivne inicijative ostaju zakovane političkim interesima partije koja postavlja samog ministra. Naravno, ovdje to ne treba spominjati, sadašnji ministar nema nikakvih kvalifikacija da se bavi pitanjima pravde i prava i općenito pitanje da li razumije razliku između prava i pravde, između legaliteta i legitimiteta, ja bih čak na osnovu izjava rekao da ne razumije,

ali to nije nedostatak koji se ne može premostiti, postoje savjetnici koji to znaju i koji mogu nadomjestiti te nedostatke, me utim simptomi no je zaista da ovo Ministarstvo ostaje zakovano takvim političkim pozicijama i da se ništa povodom tog sistema ovdje ne može izmijeniti. E sada jedna opšta ocjena u pravosuđu u koja je iz moje perspektive vjerovatno dosta proizvoljna ali je ona bazirana na ličnim uvidima u rad sudija i tužilaca i bazira se na analizama koje smo imali u okviru Centra za javno pravo. Dakle svakoga dana ustaje negdje oko 1300 do 1400 sudija i tužilaca i odlazi na svoj posao. Ja ne spadam u grupu pravnika koji smatra da je naše pravosuđe uništeno, da je ono bespovratno unakazano, da nema više nikakvih šansi da se ono oporavi i tako dalje. Ja mislim da je veći dio pravosudnih struktura koji svakodnevno rade svoj posao oduvijek od bilo kakvih negativnih utjecaja i daje to dobar, zdrav dio pravosuđa a u BiH koji je isto tako iziritiran fenomenom VSTV-a i sličnih pokušaja degradiranja pravosuđa a kao što sam iziritiran ja ili neko drugi iz BiH. Možda čak i nešto više i nešto teže im pada ta vrsta upravljanja pravosuđem, upravljanja kadrovima, kadrovskim rješenjima, trgovinom odgovarajućim mjestima i tako dalje. Jedan manji dio, ja ne mogu reći koji je to dio u procentu, ali u svakom slučaju on postoji u oba entiteta, je prilično sigurno aranžiran sadašnjim metodom rada VSTV-a. Tu u prvom redu mislim na trgovine utjecajem, na trgovinu mjestima i pozicijama u pravosuđu i taj manji dio koji je povezan sa personalnim rješenjima u VSTV-u, sa personalnim rješenjima u tužilaštvima, predstavlja problem. Taj se problem može vrlo jednostavno riješiti, barem teorijski, na ovim izborima postavljanjem novih ljudi ili konačno donošenjem novog zakona o VSTV-u koji će propisati vrlo precizne procedure za ona mjesta za koja smo ustanovili da su slaba u ovom sistemu i koja omogućuju zloupotrebu VSTV-a putem rukovodstva. To je postupak koji po mojoj procjeni traje 18 mjeseci i može se dobiti potpuno nova i adekvatna konstelacija. Dakle suština bosansko-hercegovačkog pravosuđa nije uništena, to je zdrav sistem koji u tehničko-pravnom smislu odlučuje vrlo korektno. Naravno, svi znate da postoje lošije obrazovane i bolje obrazovane sudije, da je uvijek moguće da se u sistemu obrazovanja potkrade neka greška, ali je sistem postavljen tako da se ti nedostaci mogu vrlo brzo korigirati, odnosno oni ne vode opštem zaključku da je naše pravosuđe u cjelini upropašteno. Mi smo uoili da u pogledu pravosuđa postoji potreba za poboljšavanjem određenih procedura, određenih zakona. Radi se u neujednačenom kvalitetu u pogledu upravnog postupka, donošenja odluka, da postoji sistem u krivom postupku koje treba popraviti, da uvođenje arbitraža i sistema koje je potrebno otvoriti i tako dalje i tako dalje. Riječ je o nizu aspekata koji se bez ikakvih problema mogu u nekih 18 mjeseci, maksimalno do dvije godine dovesti na odgovarajući standard da pravosuđe funkcioniра u najboljem redu. Međutim u sadašnjim okvirima, u okvirima sadašnjih zakona i rukovodstva VSTV-a, to će porajati sada

još dvije godine, možda i nešto jače. Taj sistem u postojećim okvirima ostaje zakovan i prema posljednjim informacijama koje se odnose na izmjene unutar VSTV-a, ja mislim da će se tu ojačati pozicija aktuelnog predsjednika, njegova većina. Ovo je naravno suprotno prognozama iz štampe. Video sam da je donešena odluka da se iz Brčko Distrikta bira, ne više Bošnjak, nego Srbin, da se u tom sistemu dopusti da tako kažem jedna nelegalna situacija što bi bio višak Bošnjaka, kvota koja se dopušta za jedan period od 4 mjeseca. Ja vidim već da će se u tom aranžmanu stvoriti jedna većina koja će kao i do sada imati 7 do 8 glasova, kojom će se moći pokriti sve nezakonite i nemoralne odluke rukovodstva VSTV-a koje bi u prilično uljuštenim prilikama morale voditi do njihovih ostavki ili prinudnog protjerivanja sa mjesta na kojima danas rade. Iskoristio bih naravno priliku da ovde dotaknem još par sitnih pitanja koja imaju krupne posljedice, tiču se pravosudnog sistema u BiH. To se odnosi jednom na strukturu rada VSTV-a, drugi put se to odnosi na pitanje ombudsmena i njihove pozicije u pravosudnom sistemu i treći put bih spomenuo problem pravosudnog ispita koji je isto vezan sa radom pravosuđa u cjelini. Za kraj, slatko uvijek dolazi na kraju, kratko ću se osvrnuti na ulogu Meunarodne zajednice. Razuješete da će to biti vrlo kruto, budući da ja svoj angažman u BiH imam zahvaliti Meunarodnoj zajednici ako da bi, sve što bih imao reći o njihovom angažmanu, jednim dijelom moram i prešutjeti. Ne znam kojim redom, možda da prvo spomenem ombudsmene za ljudska prava. Ombudsmeni za ljudska prava u pravosuđu imaju jedno specifičnu ulogu zbog toga što oni mogu u određenim segmentima pokretati postupke direktno pred sudovima i mogu na taj način utjecati na donošenje odluka. U upravnom postupku oni mogu pokretati odgovarajuće zahtjeve, odgovarajućim upravnim strukturama itd. U okviru Centra za javno pravo mi smo pravili analizu njihovog rada. Oni imaju primarnu ulogu zaštite ljudskih prava. Međutim kod nas se pokazalo u našim analizama da je to jedna, u trenutnom stanju, dakle stanje staro dvije godine mislim... 2017, tri godine, da su oni jedna potpuno bespotrebna institucija koja troši ogromna sredstva iz državnog budžeta i pri tom se ne koristi vlastitim ovlaštenjima u pravnom sistemu. Ombudsmeni u pravilu bježe od bilo kakvog uplitanja u rad sudova, ne koriste dakle ovlaštenja koja su im data u zakonima BiH. Njihovi postupci često traju neodmjereno dugo. Mi imamo jedan postupak koji pratimo iz Jajca oko naplate takse koji već mislim 7 godina nije riješen. Njihove odluke su u pravilu neadekvatne za probleme koji se pod njih postavljaju i često ne donose odgovarajuće preporuke. Preporuke koje donose izbjegavaju donijeti u skladu sa utvrđenim povredama ljudskih prava, obrazloženja koja pišu uz presude su nesrazmjerna u pogledu opisa činjeničnog stanja i citiranja propisa koje se protežu na 4 do 5 stranica, a sama odluka na kraju je vrlo kruto zabrana na pola stranice teksta. Ukratko, sve što smo o ombudsmenima zaključili je da je to jedno bespotrebno zabavište

koje je isto tako povezano sa personalnim rešenjima, dakle isključivo sa osobama koje ih vode. Ta je institucija na početku imala vrlo uspješan i vrlo značajan programski konkretan rad u području zaštite ljudskih prava. Ona je danas institucija za zabavu njihovih rukovodilaca i ostalih članova. Ponekad iziđe poneka odluka koja dobije adekvatan prostor u javnosti, ali masa zahtjeva koji dolaze pred njih zapravo ne služe ni čemu. Mislim da bi u području reforme pravosudnog sistema moralo da se razmisli o drugom načinu postavljanju ombudsmena za ljudska prava ili da im se potpuno uskrate prava koja bi imali u pogledu intervencije pred samim sudovima ili u upravnom postupku ili da se personalna rešenja drugom dogovore ili drugom načinu reše tako da ne dolaze aktivni pravници koji su u direktnoj ovisnosti od postojećih političkih partija i parlamentarnih veštinama koje ih biraju i da onda naravno vide svoju osnovnu ulogu u zaštiti njihovih pozicija. Ja sam ovdje za današnju priliku donio tri publikacije, one predstavljaju zbirku naših ekspertiza. Jedna od tih publikacija je ova o ombudsmenima za ljudska prava i ja sam je ostavio ovdje Komisiji na poslugi ukoliko smatrate da je potrebno. Uputim na relevantne zaključke iz ekspertiza koje smo objavili, a ovdje kao jednu fusnotu navodim činjenicu da su ombudsmeni u današnjoj formi u pravosudnom sistemu jedan skup i bespotrebni dekor koji je bliži bižuteriji nego bilo kakvom dragocjenom materijalu. Što se tiče pitanja VSTV-a i težišta njegovog rada, htio bih ovdje skrenuti vašu pažnju na činjenicu, ja sam pokušao to da istražim prije nego što sam došao, da se putem VSTV-a realizira veliki broj međunarodnih projekata. Radi se o najrazličitijim projektima, od izgradnje i popravka sudskih zgrada, do intervencije u zakone koji reguliraju procedure, dakle procesno-pravne propise, zakone o parničnom postupku ili ne znam o arbitražama, nekim detaljima i tako dalje. Ja nažalost nisam uspio pronaći taj dokument, jer sam ga radio u Njemačkoj, izlistao sam te projekte, radi se uglavnom o milionskim ciframa koje se na više godina razlažu i ukoliko pogledate sad strukturu, koliko sam ja bar uspio da je izdestiliram sa interne stranice VSTV-a, nije baš sve jasno predstavljeno, ima dosta nebuloznih mjesta koja više prikrivaju nego što objašnjavaju. Čini mi se da negdje oko 45% personala, kompletnog personala koje radi u VSTV-u, danas radi na projektima. Interesantno je takođe da članovi VSTV-a, sekretari i sekretarijat VSTV-a rade kao kontrolni mehanizmi pojedinih projekata. U tom smislu sam mišljenja da se primarna svaha VSTV-a, dakle pravosuđe, kontrola pravosuđa i razvoj pravosuđa, izgubila u izvjesnom smislu i da se VSTV pretvorio u neku vrstu menadžera za velike međunarodne projekte. Posebno mi se čini problematičnom činjenica da veliki broj tih projekata, da im nije mjesto pri VSTV-u. Dosta projekata bi se bez ikakvih problema mogao izmjestiti pri Centru za edukaciju sudaca i tužilaca, veliki broj projekata bi po prirodi stvari mogao biti smješten pri ministarstvima pravosuđa, jedan dio projekata bi naravno bilo najbolje

ostaviti pri VSTV-u koji se tu u direktno rada sudija i tužilaca, me utim nema nikakve potrebe da ve ina me unarodnih organizacija, posebno neke od država, na tipičan način se tu pojavljuju Norveška i Holandija. Iako neki od tih programa koji se ti u ne znam više da li uvo enju arbitraža ili nekih elemenata zakona o parničnom postupku, kada uvijek pogleda o emu se radi, vi zapravo dobijete utisak da se radi o jednom pravno-tehničkom pitanju koje bi naši pravници, sudije sa vrhovnih sudova riješili za 3 do 6 mjeseci. To su uglavnom tehnička pitanja ZPP-a. Oni tamo predviđaju projekte koji će trajati po dvije, tri godine i vi se pitate emu to zapravo služi, kakav smisao imaju ti projekti. Ja naravno iz perspektive personala i osoblja, ljudi koji rade na tim projektima, dobar dio tih ljudi znam, to su vrsni pravници, oni su prošli dijelom kroz Centar za javno pravo, mogu razumjeti njihovu potrebu i iz me unarodne perspektive donatora mogu razumjeti potrebu da se projekti realiziraju preko VSTVa budu i da on ima jedan od najure enijih sekretarijata i birokratsku strukturu koja može te projekte na adekvatan način primijeniti. Me utim kada pogledate sredstva, kada pogledate efekte, i kada pogledate težište tih projekata, vidjete da bar polovina njih po prirodi stvari ne treba biti realizirana u okviru VSTV-a, a da VSTV na taj način odvajaju zapravo od njegove primarne uloge upravljanja pravosu em i pretvaraju ga u jednu vrstu preduzeća koje dobrim dijelom živi od menadžerovanja me unarodnih projekata i kontrole personala koji se tamo nalazi. Personal koji radi na tim projektima, prema mom ličnom iskustvu živi u nekoj vrsti strahovlade zapravo, kontrole od strane samog rukovodstva VSTV-a i gotov da ne možete od njih više dobiti ni stav o nekom pravnom problemu koji bi javnosti htjeli objaviti jer se boje za svoje radno mjesto budu i da su pod direktnom ingerencijom rukovodstva i to se može odraziti na njihov trenutni status i na njihovu buduću karijeru ukoliko pretendiraju na neku poziciju u pravosuđu, a to su uglavnom dobro obrazovani ljudi. Prema tome u segment pravosuđa, mislim ja, spadaju indirektno i pitanje smisla pozicije VSTV-a kao preduzeća, kao menadžerske firme koja se bavi me unarodnim projektima i njihovom realizacijom i tu bi zaista trebalo naći neku mjeru, odnosno usmjeriti strane donatore na druge institucionalne mogućnosti realizacije njihovih projekata. Spomenuo sam ovdje kratak i pravosudni ispit i on je vezan za obrazovanje pravnika. Jedan od akutnih problema u pravosuđu je imenovanje novih sudaca, novih tužilaca. Prema evidenciji naših sudija i tužilaca koji imaju višegodišnje iskustvo u pravosuđu, na ova mjesta kao mlade sudije dolazi kadar sa položenim pravodusnim ispitom koji nema odgovarajuće obrazovanje i nema sposobnosti i pravne vještine da se uhvati u koštac sa konkretnim predmetima. Najodgovorniji za taj sistem je pravosudni ispit i pokazalo se uz sve specifičnosti da se taj pravosudni ispit polaže na više nivoa. Pokazalo se da tu postoje vrlo jasni problemi u pogledu imenovanja sastava pravosudnih komisija koje imenuju ministarstva pravde odnosno

sami ministri direktno. Postoje čak i konkretni primjeri, tako je nejasno zbog čega je došlo da su imenovane neke sudije, da ispituju ne znam trgovako ili privredno pravo iako su itav život proveli na problemima ustavnog ili krivičnog prava ili zbog čega neko ko je itav život proveo na krivičnom pravu, u komisiji fungira kao ispitivač za područje ustavnog prava i tako dalje. Dakle, očigledno je da ne postoje jasni kriteriji koji dolaze u te komisije, da je to diskreciono pravo ministara pravde i da oni ta diskreciona prava već prema vlastitim kriterijima koriste kako bi odgovarajuće pozicije osigurali za vlastite kandidate. Isto tako je problematično sam sistem pristupa i pripreme za pravosudni ispit. Uočeno je da postoji niz slučajeva u kojima su članovi komisija predavali vlastite skripte kandidatima koje će kasnije ispitivati. Postoje privatno organizirane pripreme za pravosudne ispite sa jako puno elemenata koji upućuju na osobite tipove korupcije. Sve u svemu, potrebno je i to je sljedeći zadatak koji će se postaviti pred pravosuđe, da se uredi sistem pristupa pravosudnim funkcijama u pogledu pravosudnog ispita. Mi ovdje danas imamo na sceni više opcija. Jedan model zagovara takozvanu pravosudnu akademiju, kako je to slučaj u Srbiji, dijelom u Hrvatskoj, u Makedoniji je nešto specifičnije. Ili da se reformišu postojeći pravosudni sistem. Iz Centra za javno pravo dolaze zapravo poruke da je pravosudna akademija kao dugoročno rešenje moguće i poželjna, da bi postojeći centri za edukaciju preuzeli ulogu pravosudne akademije, ali da bi u cilju brzog i efektivnijeg otklanjanja tih anomalija bilo potrebno reformirati postojeće pravilnike o polaganju pravosudnog ispita. Posebno, vjerovatno vi niste izlazili na te ispite, niste gledali spiskove, materijale i skripte koje su potrebne za ispite, to je užas sumarija zakonskih akata, spiskova, dosadnog štiva koje vjerovatno niko ko nije ni prolazio pravosudne ispite i ne čita. Zapravo ispitanici se pripremaju tako što idu na posljednja dva ispitna kruga i slušaju pitanja koja postavljaju ispitivači pred komisijom pred kojom će oni izići i jer znaju šta će pitati i na taj način se oni pripreme za pravosudni ispit. U osnovi neadekvatan sistem, regija je daleko ispred nas, Srbija i Crna Gora imaju mnogo bolji, fleksibilniji sistem. Hrvatska takođe, nešto teži i zahtjevniji. Mi smo tu ostali u okvirima Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine i gotovo da nije došlo do nikakvih pomaka. Dakle, arhaični smo i pravnike koje pripremamo za pravosudnu funkciju, ne obrazujemo na odgovarajući način. Neću vam spominjati mnogobrojne privatne fakultete, pravne. Uz vrlo različite standarde na javnim fakultetima, ja sam imao priliku da se suočim sa užasom neznanja promoviranih pravnika koji predaju pravo na privatnim fakultetima. Ne mogu licitirati imenima, ali htio bih ovdje da napomenem da tu postoji vrlo opasna tendencija da ispod prosječno obrazovan kadar danas obrazuje ili doobrazuje dodiplomirane pravnike i uvodi nam u pravosudni sistem osobe koje namaju elementarno znanje o ključnim pravnim pojmovima, da ne govorim o institucijama, o funkcioniranju mehanizama i tako dalje. I konačno, kao što sam

najavio, nekoliko natuknica o Me unarodnoj zajednici. Ovdje u prvom redu imam u vidu diplomatije zemalja koje se angažuju u regionu i BiH, naravno Komisiju Evropske Unije koja prati prema vlastitim navodima i pravosuđe; OSCE, internacionalnu organizaciju koja je najviše angažirana u BiH. Ukratko kazano, negdje od 2017. godine mislim da je bilo... ne, to je moralo biti ranije, to je bilo 2014. godine, je obustavljen rad restrukturiranja dijaloga. On se zapravo tada nalazio u završnoj fazi. To je godina kada je izabran sadašnji predsjednik VSTV-a i istovremeno godina kada je izabran sadašnji predsjednik Suda BiH. To je bilo tu negdje u možda 10 mjeseci do godinu dana. Od te godine, od 2014. na 2015. pri Njemačkoj ambasadi je radio još uvijek jedno vrijeme radio jedan odjel koji se bavio tzv pravno-državnom reformom bosansko-hercegovačkog pravosuđa, ali je otprilike od tih godina utjecaj me unarodne zajednice pao. Taj dijalog koji je funkcionirao je nestao, zapravo može se reći da je on propao pod pritiskom političkih dogana i to je zapravo vrijeme kada se Me unarodna zajednica vidno povukla iz miješanja u regulaciju pravosudnog sistema. To je zapravo prelomna tačka od koje je počeo slobodan pad bosansko-hercegovačkog pravosuđa, naravno pod rukovodstvom sadašnjeg predsjednika VSTV-a. Ja soon ni danas nisam zadovoljan angažmanom tzv. Me unarodne zajednice i smatram da bi iznad svega Evropska Komisija trebala da ima vrlo jasne i precizne stavove, da ih javno iznese i da zahtjeva primjenu određenih standarda koji važe u Evropskoj Uniji. Prema mom skromno uvjerenju, ovo što posmatram zadnje dvije godine, ovo ranije neću ni da spominjem jer ne vrijedi, ovo što funkcionira u okviru Evropske Komisije, funkcionira zapravo kao neko društvo uzajamnog divljenja. Imamo sastanke diplomata i Evropske Komisije, PIK grupu i tako dalje, na kojoj zapravo dolaze vrlo pozitivni izvještaji o sjajnim uspjesima Me unarodne zajednice i ocjene o nekim izvještajima koji su navodno imali neki vidan uspjeh i utjecaj na bh. pravosuđe. Ja u stvarnom pravosudnom životu nisam vidio gotovo nikakvog spomena vrijednog efekta posljednje dvije godine. I ne vidim da se ona na adekvatan način, barem prema vani, pozicionirala. Najsvježiji primjer je izbor članica VSTV-a iz Tužilaštva BiH. Objavljivanje forme i sadržaja pritisaka na jednu od kandidatkinja i aranžiranje njenog mjesta ukoliko odustane od pozicije na koju reflektira, su imali elemente krivih djela. Ja nisam primijetio da je bilo ko osim Američke ambasade našao zashodno da se izjasni o tom pitanju. Dozvoljavam da sam možda propustio, vi ćete me ispraviti svakako, ali smatram da je to bio jedan od važnijih elemenata i da je Evropska Unija morala da iznese jasno stajalište, te insistira konačno na krivom-pravnoj provjeri ovoga slučaja. Evo prošlo je već desetak dana od tog slučaja, nema nikakvog nagovještaja da će se bilo šta poduzeti. On sasvim utabanim stazama rada VSTV-a polako se gura u zaborav i osim što par portala tu temu ističu na naslovnim stranicama, ne postoji ni jedna relevantna snaga, posebno ne u

me unarodnim okvirima, koja bi zahtjevala da se ova forma naštimavanja lanstva u VSTV-u rasvijetli do kraja. Posebno da se rasvijetli krivi no-pravni značaj ove forme. Evropska Unija planira ja mislim za ovu godinu neki slučaj hapšenja kao i prošle godine. Prošle godine je upravo u ovoj Skupštini bio zamišljen skup koji je trebao da afirmira socijalnu aktivnost ili aktivnosti ostalih tijela i NGO-a na realizaciji ovih zaključaka. Prošla je godina dana, ja nisam primijetio da su bilo kakvi oblici socijalnih aktivnosti ili zamišljenog aktiviteta nakon tog skupa. Sa zanimanjem očekujem šta će se sada desiti na godišnjicu tog skupa, da li će se ponovo završiti ista priča, ali moja je ocjena da se zapravo radi o neefektivnim reakcijama na potrebe u pravosuđu, da se težište prebacuje na segmente ovoga društva i političkog sistema koji su potpuno neupotrebljivi, nezainteresirani i da je čak u tom smislu i reakcija tzv. meunarodnih aktera vrlo mlaka, iz moje perspektive krajnje nezadovoljavajuća. Sasvim sigurno sam ponešto propustio što sam htio da kažem, ali evo ja gledam, ja već govorim gotovo sat vremena i vrlo rado vam stojim na raspolaganju za pitanja. Naravno pri tom, molim vas da vodite računa o mojim mogućnostima da vam na konkretna pitanja dam i konkretne odgovore, spominjati i konkretna imena, ja mislim da to neće ni biti moguće. Sve u svemu, mi sa sadašnjim radom VSTV-a i njegovim predsjednikom imamo jednu jednu sliku pravosuđa i jednu sliku političke ovisnosti koja po mom mišljenju čak ulazi već u jednu zonu odgovornosti države BiH za vlastite presude, u onu zonu koja može biti predmet optužbi pred Sudom za ljudska prava u Štrazburu. Analogno nekim slučajevima ako se ne varam iz Turske, postoji mogućnost da se stranke pozovu na političku ovisnost sudova i da na taj način zahtjevaju da se određene odluke sudova proglašene neustavnim u smislu provjere Evropske konvencije za ljudska prava. Dakle dovedeni smo u jednu poziciju koja nije, pravno uzevši malo bezopasna i osim ovih internih rotacija i aranžiranja privrednih, političkih struktura sitnog i krupnog kriminala sa tužilaštvima, vrlo je moguće da ćemo i na meunarodnoj sceni dobiti još negativniji ugled, nego što je to do sada bio slučaj sa presudama od Sejdić-Finci do ove posljednje mostarske, ne mogu se sjetiti kako se ona zove. Hvala vam puno. Ja vam stojim na raspolaganju za pitanja.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam puno profesore Šaševiću na ovom izlaganju koje je odgovorilo na brojna pitanja koja sam svakako već bio planirao, uljudju i evo zadnje ovo što ste govorili, da li ćemo kao država eventualno doći u opasnost da trpimo posljedice, pred Evropskom sudom za ljudska prava, zbog eventualne politizacije našeg pravosudnog sistema. U svakom slučaju hvala na saradnji sa komisijom i ovako iscrpnom i pouzdanom izlaganju i evo sad u skladu sa našom

praksom, ja u otvoriti za pitanja ko se javlja za raspravu u ovom dijelu, za pitanja profesoru Šar evi u. Gospodin Borenovi .

BRANISLAV BORENOVI

Hvala predsjedavaju i, cilj saslušavanja, saslušanja oblika koji radimo je da ujmemo i stavove koji dolaze od ljudi koji imaju dodirnih ta ke sa pravosudnim sistemom pravosudnim instiucijama u ovoj zemlji generalno sa pavosu em i kada sam slušao gospodina Šar evi a, koji dolazi kao predstavnik akademske zajednice i ako se sa jednim dijelom stavova ne mogu složiti jer su kotradiktorni sa onim što je suština itavog ovog izlaganja da imam osje aj da mi uopšte nemamo ljude u pravosu u ove zemlja koji mogu adekvatno odgovoriti na sve izazove sa kojim se mi suo avamo. Ja mislim da nikakvi novi sudovi, to je moje li no mišljenje imam pravo na to kao što svako ima pravo na svoje stavove, nikakve nove sudske distance nikakve reforme koje e u tom pravcu da imamo novi, pod navodinicim VSTV ili neku novu instituciju koja e ponovo raditi po dobro oprobanom principu, ne e ništa novo donijeti ovoj zemlji ako ne budemo imali dovoljno hrabre i odlu ne ljude koji e odgovorno radit i svoj posao. I zato se s tim dijelom ne mogu složiti. Žao mi je što moram re o moje mišljenje moj sav, da imamo i ljude u akademskoj zajednici što imaju, na žalost još puno predrasuda o pojedincima koji dolaze iz razli itih dijelova BiH i RS i Federacije, iz razli itih naroda kao da je to nešto po automatizmu loše negativno i mislim da nas te predrasude zaista mnogo koštaju, generealno u društvu u kojem živimo. I volio bih da u akademskoj zajednici tih presrasuda bude što manje. To je neko moje li no mišljenje. Ali ono što je za mene što me deprimiralo je prije svega što gospodin Šar evi rekao da bi bio najsre niji da u Ustavnom sudu BiH budu sve sudije stranci. To je jedna derimiraju a poruka koja govori da mi nemamo sudije, tužioce, nosioce ili budu e nosioce pravosudnih funkcija, spremne da rade svoj posao odgovorno. To je za mene zaista jedna poruka koja je ostavila najja i utisak pored svega ovoga o emu se možemo složiti ili ne. Naravno svako ima pravo na svoje odre e nestavove. Ja sam ovdje zastupnik ne ega da stvorimo sistem gdje emo imati, najbolje, najhrabrije, najodlu nije najstru nije ljude doma e koji e pomo i da praovosu e bude stub ovog društva u kojem emo imati istinu i pravdu. Bez obzira o kome se radi i zato sam se javio da kežam svoj neki komentar da te predrasude koje su o igledno prisutne u akademskoj zajednici su izuzzetno prosutne, da je za mena deprimiraju e da s jedne strane insistiranje na nekim novim institucijama a s druge strane nemamo ljude koji mogu adekvatno odgovrit isvim tim izazovima moje, klju no pitanje je zar zaista u ovoj zemlji nema dovoljno sudaca tužilaca i da li uh uopšte imamo koji mogu raditi svoj posao odgovorno

estito sa integritetom riješti slu ajeve koji su bolni koji na žalost imaju političku dimenziju, ali u većini slučajeva imaju ljudsku podlogu i žele da se neke stvari riješe da imamo da pravda bude zadovoljena, da porodice znaju ko je uradio jedno krivično djelo i da dobije konačno svoj epilog. Više komentar nego pitanje

EDIN ŠAR EVI

Prepostavljam da je dopušten komentar, na komentar

DAMIR ARANUT

Naravno izvolite.

EDIN ŠAR EVI

Zapravo vrlo je značajno da je gospodin Borenović spomenuo ova pitanja jer je očigledno da ja nisam bio sasvim jasan i da treba da dovedem do kraja svoju argumentaciju. To je pitanje Vrhovnog suda, sastava Ustavnog suda i pitanje da li imamo generalno ljude koji su sposobni da obavljaju pravosudne funkcije, funkcije u pravosuđu su nam poželjan način. Na prvom mjestu jedno isto metodološko napomenu. Ja ovdje nisam iznosio naprosto svoje mišljenje, stav koji je meni po volji koji nije po volji, nego sam iznosio mišljenje koje ima snagu argumenta zbog toga što ima uporište u odgovarajućim stručnim stavovima. U pogledu Vrhovnog suda to nije ocjena koja se bazira na našim afinitetima ili na našim zamislima o broju i sastavu institucija koji trebaju biti u BiH. Potreba za jednim vrhovnim sudom je vrlo jasno potvrđena potreba koja dolazi iz krugova pravosudne zajednice koja je dezorijentirana u kojoj je potrebno da se utvrdi jedinstvena praksa i ne može nikako da se utvrdi. Ovo što sam ja danas rekao nije produkt mojih želja i mojih strahova nego je rezultat studije koja je objavljena 2011 godine pod naslovom „Jedan Vrhovni sud za BiH“ studija se nalazi u biblioteci ovoga tijela i može se pročitati. Dakle, stručni zahtjevi su uspostavljanje jednog vrhovnog Suda za BiH, ja sada ne mogu navoditi analogne primjere koji potkrepljuju u drugim federalnim državama takav zahtjev ali bi ovdje samo istako kao osnovni argument, da nema mogućnosti da se ustanovljava jedinstven sistem sudovanja i da se u spornim elementima donose presude koje na jednak način pogađaju sve ljude u BiH. Što se tiče samog Ustavnog suda u BiH i sposobnosti naših pravika i tužilaca da obavljaju funkcije u pravosuđu mora se praviti izrazita izmena u specifičnosti ustavnog suda i

drugih reovnih instanciu pravosu u kao što su tužilaštvo i sudovi. Ja sam mišljenja i to sam više puta isticao i mogu ponoviti da u BiH postoji najveći i broj najobrazovnijih sudaca i tužilaca koji mogu dati najbilji doprinos reformi pravnog sistema BiH. Moja iskustva sa inostranim ekspertima su jako loša mislim da inostrani eksperti u pogledu reformi određenih dijelova pravosu a nisu bili dosrali svom zadatku jer su doma i pravnici bili daleko bolje obrazovani i spremni i bolje su poznavali sve segmente pravnog sistema, krivično pravo, civilno pravo i javno pravo. Što se tiče ustavnog suda BiH da se baziramo samo na ocjenama i afinitetima dovoljno je samo pogledati tzv. izdvojena mišljenja nekoliko kardinalnih odluka ovog ustavnog suda. U prvom redu na odluku o konstitutivnosti naroda iz 2000. godine preko odluke o praznicima o državnoj imovini, do odluke o izbornom zakonu višestruko vidjeti da su izdvojena mišljenja sudaca bilo da dolaze iz federacije, bilo iz RS da su ona uvijek podešena prema bazi koja ih je birala, a ne prema slovu Ustava i prema kanonima tumačenja ustavnog prava BiH i usklađivanja tog ustavnog sistema sa ranijim odlukama ustavnih sudova. Ovdje postoji jasan i repoznatljiv kod po kome se donose odluke pri ustvnom sudu gdje se u izdvojenim mišljenjima zapravo spodobljuju odgovorajuće odluke entitetskim ili političkim bazama koji su te sudije dovele na sam tron doživotno suda, Ustavnog suda BiH. Ovde sad ima još jedan nedostatak da sad doma i sudije biraju doživotno, oni su do 75. godine života izabrani na to mjesto i to znači da kada jednom uzmu stolicu sudac ustavnog suda oni više ne treba ju da se brinu ni za svoju budućnost ni za prošlu karijeru, imaju komotno mjesto sa kojeg mogu tumačiti ustavno pravo BiH i a svojim izdvojenim mišljenjima artikulirati zapravo izvjesne stavove koje ne predstavljaju klasičan kanon tumačenja pred ustavnim pravima. U tom smislu je pozicija inostranih sudova vrlo značajna budući da oni u svakom konkretnom predmetu predstaju onu karijeru koja omogućuje da se primjenjuju kanoni u ustavnom pravu. Ja to mogu ponovo ponoviti, najklasičniji primjer su sve tri odluke iz 2000. godine o konstitutivnosti naroda i sad da ne idem u detalje oko tih odluka potrebno je da svako od nas povremeno otvori odluke, a posebno treću odluku u kojoj se može vidjeti kako su odlučile strana sudije i kako su u svojim izdvojenim mišljenjima sudci branili poziciju postojećeg ustavnog režima a kasnije je sud u Strazburu dao de facto za pravo većini sa inostranim sudcima svojim presudama od Sejdić-Finci itd. Što se tiče samog kvaliteta sudija i sudovanja možda nije zgodno da o ovom ustavnom sudu govorim na ovaj način budući da to nije savim primjereno ali preoprudljivo je ponekad pogledati biografije sudaca i vidjeti na kakvim pozicijama su oni bili prije nego su došli na mjesto suca ustavnog suda BH. Trenutno najmanje dvoica ili dvoje sudaca ustavnog suda nemaju elementarne pretpostavke, ja se usudujem to reći i kao docent sa višegodišnjim iskustvom a prema poziciji uglednih pravnika zauzimaju jedno takvo mjesto. Niti objavljenih stručnih radova niti naučnih

radova niti evidentnih judiata koji bi ih preporu ili na tu poziciju, ali zato vrlo ugledne politi ke funkcije i prije nego su imenovani na to mjesto. Sve to u izvjesnom smislu korumpira rad odvog pravosu a i zagovara, brani osnažuje mene u stavu da bi moj izbor zapravo akda bih mogao birati bio zaposijedanje te funkcije u prelaznom roku sa inostranim sudijama, mislim da bi to bilo najsretnije rješenje za BiH.

DAMIR ARANUT

Gospo a olo, se javila pa gospodin Begi i gospo a Marinkovi - Lepi

ALMA OLO

Hvala predjedavaju i, pozdravljam vas profesore ja sam imala priliku da vas upoznam prije možda desetak godina u jednom sudskom postupku pred ustavnim sudom BIH gdje sam zastupala zahtjev za ocjenu ustavnosti jednog entitetsko zakona, kojim je proglašena imovina drržavna imovina proglašena imovinom entiteta. I stvarno ste na mene ostavili izuzetan utisak tada ste kao prijatelj suda govorili o hijerarhiji pravnih propisa i o toj jednoj uskla enosti koja mora postojati u federalnoj državi ukoliko po emo od injenice da je BiH federalna država. I voljela bih sad da možda ukratko ponovite nešto od toga ali u segmentu krivi nog pravosu a. Mene intersuje, bila sam tužilac deset godina i ne mogu nikako da se pomirim da imamo etiti odvojena krivi no pravna sistema u domenu krivi nog pravosu a. Jeli imanentno federalnim državama da imaju odvojene sisteme koji se ti u meterijalnoig i procesnog krivi nog zakonodavstva, vama je poznat sistem u njema koj i u drugim zemljama u Evropi ini mi se da sve druge federalne države imaju jedan krivi ni zakon i jedna zakon o krivi nom postupku što osigurava jednako postupanje prema svim gra anima na teritorije jedne zemlje kada je u pitanju njihovo procesuiranje za ventualno po injena krivi na djela. Voljela bih nešto malo o tome da kažete stvarno, mislim da ste veliki stru njak veliki znalac i da je dobro neko da parlametarcima, koji svi nisu pravnici da nešto kaže iz tog segmenta. Hvala .

EDIN ŠAR EVI

Hvala vama posebno za ovaj akademski nakit koji nisam zaslužio u podru ju krivi nog prava budu i da ja se ne usu ujem ulaziti u krivi no pravne institute i podru ja, jer to nije primarno podru je moga djelovanja. Me utim poznato je iz klasi nih federacija u Evropskom kulturnom

prostoru, misli se u prvom redu na saveznu republiku Njema ku koja je unutarna savezna država, dakle ne federalna nego unitarna savezna država, misli se na Austriju koja je federalna, država i misli se na Švicarsku koja je konfederirna federalna država, koja se nešto više približava centralisti kim sistemima u praviliu je zapravo, zahtjev za jednakim tretmanim građana otjelotvoren u jednom postupovnom krivi noma zakonu i jednim materijalnom krivi nm zakonu, svi oni imaju krivi ne zakone bilo da su okvirni, bilo da su jedinstveni za cijelu državu što ne isklju uje specifi nu krivi no pravnu regulaciju u okviru federalnih jedinica. To je sistem koji je bio u bivšoj Jugoslaviji. One je vrlo prohodan i mislim da je u osnovi vrlo teško održavati etiti krivi no pravna režima a da pri tom ne postojinorma, odnosno da ne postoji sud koji e govoriti, dosoiti odluke na kraju o sukobima o vledavini zakona, bilo u pogledu nadelžnosti bilo u pogeldu neke matrijalne primjene propisa. To je jedna, u BiH jedan antinomi an sistem on po sebi nije unaprijed osu en na nepravедnost me utim njemu iz ove perspektive nedostaje jedan Vrhovni sud koji bi u spornim situacijam mogao nivelirati te presude. Me utim ja se bojim a u ulaskom u materiju procesnog prava ili materiju materijalnog prava ili bilo ko mdugom podru ju ustavnog prava napustiti ovo podru je koje nas zanima. Podru je pravosu a i dalje se ne bih bavio krivi no pravnim aspektima, uz vaše razumjevanje naravno verjuju i da je dovoljno kazai da ovdje nedostaje sam krivi no pravni postupak i mateijalno pravo ukazuje na potrebu uspostvljana jedng suda koji bi eventualne kolizije i sudsku praksu doveodio u pitreban pravni red. Da li bi pedsjedavaju i moga omene da po asti još jednom ašom vode.

DAMIR ARANUT

Sada emo hvala.

EDIN ŠAR EVI

Ja sam malo više govorio.

DAMIR ARANUT

Gospodin Begi izvolite

ZLATAN BEGI

Zahvaljujem predsjedavajući, poštovani profesore pa ja bih prvo da vam se zahvalim na tome što vi već godinama radite ono što na institucionaliziran na in trebla da radi država. A to su relevantna istraživanja izme u ostalog i u oblasti koja je predmet interesovanja ove zemlje. Za one koji ne znaju, profesor Šar evi ina e ugledni profesor jednog njema kog univerziteta, mislim da je u Lajpcigu jel tako? Koji je ostvario svoju akademsku karijeru u takvoj jednoj zemlji sa sa takvim jednim renomeom i ne znam da li ste primjetili za razliku od svih nas koju uglavnom sve znamo, prvo na šta nas je profesor Šer evi ovjde upozorio je da postoji mogućnost da vam on možda ne e mo i odgovoriti na neka pitanja. Onaj koji mnogo zna naravno ito mnogo je svjestan kolika je širina znanja kojeg tek treba da spozna ili kojeg nije spoznao i drži se tog nekog svog puta. E sad ono što je važno iz ovog danas je i to da je na kraju krajeva i pravosuđe jedan znatno šiti problem od zakona o VSTV- u. To je problem i naše percepcije nas kao ljudi kao građana, evo ove još dvije godine kao zastupnika. Bojim se da smo neke stvari kako što su naučni stavovi, kao što su stručni stavovi, najvažnije stvari me u tim pitanjima jednostavno pretvotili u politička pitanja. Ne može sve biti predmet političkog stava. Ima nešto što stuka zhtijeva ako operišete mozak, jasno je da morate uvijek zatvoriti lubanju ne možete ga pustiti da hoda s komadom lobanje koja je ostala u operacionoj sali, niti on to može. Dakle to što je ovoj zemlji potreban vrhovni sud nema veze sa političkim stavom. Ima veze sa funkcionisanjem pravosuđa. Naravno i ovo što kolege Borenovi kaže ako to ne bude pravi strukturanje odgovarajućim kadrovima ako u tom sudu ne budu sjedili najbolji suci onda mi, dobićemo još jednu instivuciju koja e na biti teret. E zato moramo paziti na druge segmente kada je o tom rije . Također, poznaju i profesora Šar evi a on uglavnom sve svoje teze dobro argumentuje i da odgovore tako da vas na kraju ostavi bez pitanja. Ja u ipak imati jedno pitanje, ja vas molim da, dakle reforma se mora desiti u glavama ljudi. Toga mi moram obiti svjesni. Reforma mora biti u glavama ljudi da prihvatimo struku koju smo, i nauku koja uključuje struku koju smo brutalno gurnuli negdje na margine. Ja recimo, bi volio s profesorom Šar evi em volio bi sa svima ovjde da prodiskutujemo, model zaštite ustavnosti, naš da li je dobar. Da li je dobar model zašto. Da li našem ustavnom aktu odgovora strogo centralizovani model zaštite ustavnosti? Tako i u saveznoj republici Njema koj se dešavaju, ja sam bio prisutan na jednom naučnom kongresu gdje su bili i predsjednici ustavnih vrhovnih sudova iz zemalja EU koji su iz svoje prakse izašli sa tezom i to podkrijepili brojnim argumetima. Da je američki decentralizivani mnogo fleksibilniji prilagodljiviji koji ne odgovara našem pravnom poumanju. Ukratko da pojasnim za one koji nisu pravnici naši redovni sudovi primjenjuju zakon sve dok

je on na snazi. čak i kada ga ustavni sud oglasi neustavni dok ga parlament ne primjeni a nekad i poslje toga jer primjenjuju neustavan zakon na postupke koji su započeti po ranijem pravnom propisu. Dakle sad kad bismo ušli u sve te detalje i otvorili teorijske i svake druge rasprave, na kraju biste vi vidjeli da se nama koj je bavimo javnim pravom i ustavom i ustavnim pravom, na nekom visokom ustavnom nivou zapravo suštinski stvari u vladavini prava i ustavne vladavine. To nam je suština. Ko će donijeti tu vladavinu prava nama je sasvim nebitno jer ako nema vladavine prava i nema ustavne vladavine onda nema ni mira ni sigurnosti, nama dakle ništa. Postaje jedna anarhija, kaos kakvom smo svjedočili ili devedesetih godina. Meni je jedne prilike profesor Miljko Zoko prije nekih petnaestak, dvadest godina kada sam se ja tek počinjao baviti ustavnim pravom otprilike ovako kazao: kolega vidjete nas ustavne pravnike ovi drugi pravници, u velikom broju slušajeva, pravnici koji se bave drugim granama prava, ili vrlo teško razumiju ili nas nikako ne razumiju. I zato postoji razlog. Mi uvijek tragamo za uzrokom, a uzrok je u ideji koja je pretežno u teorijski koncept, a iz tog teorijskog koncepta je izvlačen ustavni okvir. Naše pravnici u praksi koji se bave drugim granama prava završavaju na zakonskoj normi, vrlo rijetko do ustavne, preko ustava u svijet ideja gotovo nikad. Šta želim, šta je poenta ovoga svega biti suduža ustavnog suda zanima u biti jedni 40 godina pa tak onda biti kapacitiran da se nazoveš sudijom ustavnog suda. Iamti kapacitet da shvatiš da razumiješ jer da svo pravo i svi odnosi da su regulisani u pisanim aktima ne bi trebalo ni pravni fakultet ni pravnic ni sudovi ni sudije ni niko. I u tom smislu evo drago mi je što vidim profesora i što imamo malo porazgovarati o svemu ovome nadam se da nisam previše oduzeo vremena neki svoj stav da kažem da shvatimo koliko je ovo oblast koja je za koju treba mnogo mnogo u biti monogo se s njom upoznavati da bi došlo do nekih konkretnih zaključaka. Moje pitanje vam pošto znam da temeljito pratite sve o čemu se dohvatite, a vidim da ste se ozbiljno dohvatili ovih pitanja oko VSTV i ovo pitanje za model zaštite ustavnosti znaju i u startu da je pravosudni sistem nešto što je najriscantije u svakoj zemlji, najonzervativnije, izvinjavam se. Najradikalnije u smislu težine promjene tog sistema intreresuje me vaše mišljenje o tome kad je riječ o modelu zaštite ustavnosti, s obzirom na anglosaksonski model ustava kakav imamo. I drugo pitanje zanimaju li se vama, naročito posljednjih u posljednje vrijeme da se institucije pravodu a ili je to samo moj neki dojam da sa su se otvoreno počele koristiti i do sad je korišteno ali je bilo prikroiveno, ali da se otvoreno koriste u svhu političkih obračuna eliminacije protiv kandidata na izborima političkih suparnika itd. Eto toliko uz još jednu zahvalu na vašem vremenu.

EDIN ŠAR EVI

Hvala vam ja sam zapravo kriv da sam uopšte ovaj razgovor okrenuo u pravcu ustavnog suda to je u mom ekspezi treba da bude jedna usputna napomena koja zapravo ne dodiruje samu suštinu pravosuđa u cjelini. Ukoliko se budemo bavili pitanjima zaštite zakonitosti modela upravnog sistema BiH izvan okvira ove teme, to je više, kako da kažem akademski i sudski orijentirana rasprava. On u dejtonskom ustavnom modelu ima niz nedostataka koje ne posjeduju druge države što je uvjetovano specifičnošću u ustavnom okviru u BiH i svako da se može ukloniti ukoliko jednog dana dođe ili do donošenja ustava upunom smislu riječi i kao akta ustavotvorne volje državnog naroda u BiH. Ovim pokušava da se spasi od rasprava o ustavnom sistemu i molio bih vas da uzmete u obzir temu ove današnje sesije. Što se tiče korištenja pravosudnog sistema tužilaštava i suda za političke obračune ja o tome mogu govoriti iz perspektive itaoca novina i portala, ali ne iz perspektive informacija koje dobijamo od sudova. I mislim da se sasvim sigurno na osnovu nešto serioznijih informacija u štampi može izvesti zaključak da su političke obračune zapravo najvažniji segment rada tužilaštava u BiH. Tužilaštva se jedinstveno instrumentaliziraju do mjesta na kojim se diskvalificiraju političari i političke partije. Ja neću o tome više govoriti i pominjati konkretne prijedloge dovoljno da razmislimo svi o slučaju nestanka originalnih optužničkih materijala jednog uglednog političara tužilaštva i da vam stvar postane sasvim jasna. Do jednog vrlo zanimljivog destiliranja postupaka u tužilaštvu BiH odreivanju prioriteta pri rešavanju donošenja odluka pokretanja postupaka itd to su sve vrlo ozbiljne indicije u nekom slučaju i dokazi da su tužilaštva instrumentarizirana u produžene poluge političkih partija. I naravno to ulazi u prvi segment problema u pravosuđu u koji sam na početku pomenuo na problem korupcije svojestnoj politici pravosuđa. I naravno to su evidentne stvari oko dolazi direktno iz pravosuđa i bolje upoznaju i danas je kolega advokat nakon mene vjerovatno imati priliku da detaljnije o svemu tome govori. Ja samtram da ovo što sam na neki način preskočio ili što se ugušilo u mom dosadašnjem razgovoru treba da još jedanput istaknem i da je pred našim pravosuđem sad od akutnih tema zakon u VSTV-u i da na tom zakonu treba da rade u prvom redu doma i eksperti to znači ljudi iz struke, sudije i tužioci viših instanci. Oni najbolje poznaju pravosudne sisteme. Na tom problemu svakako bi trebalo da radi neko od eksperta iz međunarodne zajednice ko dolazi iz srodnog pravnog sistema. To su u prvom redu germanski pravni sistemi. Konkretno mislim da je potrebno konsultirati i eksperte iz ustanova za javni pravo koje su objavljeni 2014 godine, ali do danas nisu izgubili ni na značaju akutnom sadržaju koji je optreban za novi zakon o VSTV i treba napraviti, treba se probuditi da ispod ovoga krova što prije takav zakon ugleda

svjetlo dana. To će biti prilika da se sadašnji sastav raspusti i da su ustoli i eventualno detaljnije i profesionalnije nego što danas imamo slušaj. Ja tako čer vidim ovdje da postoji problem sa imovinskim kartonima tužilaca i suadaca. Jedna tragikomina priča koja je jako puno koštala me unarodnu zajednicu koja je o gledna da ključnu akteri u BiH imaju inters da se neuspstavljaju imovinski kartoni sudaca i tužilaca i ja bih s ovoga mjesta želio prognozirati da od imovinskih kartona vjerojatno neće biti ništa. Ali djelimo, hoemo da zauzmemo stav i po tom pitanju, konačno skrećemvam pažnju da je nakon trogodišnjeg ili četverogodišnjeg rada na uspostavljanju jednog sistema vrednovanja rada suduđa i tužilaca, sud BiH u jednom vrlo sumnjivom postupku postoje i sistem tako da se danas suduđije i tužioci ne vrenjuju. Njihov rad ne podliježe nikakvom ocjenjivanju. Nije izvjesno kako će taj postupak okončati pred sudom BiH budući da u me uvemenu postoje kadrovski sukobi između rukovodstva VSTV-a i Suda BiH ali je o gledno iz moje perspektive, ja se tu pozivam na vlastitu ekspertizu da je Sud BiH ovdje falsificrao vodje zakonske odredbe i da je donijeo odluku koja nije zakonska, da je ukinuo određene pravilnike kako bi samog sebe zaštitio od bilo kakve valorizacije rada i uticaja na kadrovski inspirirane rokade i mislim da tu postoji također jedan pravni vakum s obzirom da se novi izbori, izbori novih sudaca, ljudi koji tako čer dolaze na mjesto tužilaca podliježu također vrednovanjem njihovog rada, sam ose u njihovim slušajevima vrednuje njihov dosadašnji rad prema pravilim, mislim iz 2017 godine. Dakle, jedna vrlo nebulozna i vrlo bizarna situacija koja otvara mogućnosti različitih zloupotreba. To je još jedna nadopuna pitanja. Ja vidim nema baš kako da kažem odgovarajućih reakcija iz viših krugova što može biti dobar i može biti loš znak. Znak je možda da sam spomenuo sve što je poznato ili o čemu nema spor, i znak je to bilo suviše općenito i nerazumljivo pa evo ukolioko je to slušaj vrlo rado bih da pojasnim još neke od aspekata korupcije političke kontrole ukoliko je to intresantno za ovu komisiju.

DAMIR ARANUT

Ja sam imao jednu listu pitanja i ta lista kako ste govorili u svom uvodnom izlaganju se sve više skraćivala, dakle odgovorali ste na pitanja koja sam ja svako namjeravao postaviti. Jedno mi nije palo na pamet ali ste mi u svom uvodnom izlaganju dali ideju tako da ću ga postaviti, kad gospođa Marinković -Lepi završi, koja se javila.

MIRJANA MARINKOVIĆ -LEPI

Da, kako Damir kaže skraćivala se lista pitanja vi ste upravo sad dijelom odgovorili na pitanje za koje sam se ja pripremila da vam postavim, a to je upravo odluka Suda BiH o ukidanju ovog pravilnika o ocjenjivanju i kriterija za ocjenjivanje, jer ste dvali izjave za medije vezano za tu presudu. Ali evo ja bih ipak, naravno rekla da je sve do ljudi i da u svakoj profesiji mi dakle možemo naći i stručne ili nestručne ljude, ljude sa ili bez integriteta ali je pogubno ako kvalitetne kadrove ne nalazimo u pravosuđu i ako sudska odluka zavisi od toga na koga se odnosi i evo mi smo stalno svjedoci da politički akteri kažu kako su sudske odluke usmjerene protiv bošnjaka, srba njihovih kadrova itd umjesto da slušamo o tome šta je sadržina odluke i zašto je odluka utvrđena kao takva, zašto je odluka baš takva zašto nije drugačija itd. Dakle, ja bih ipak još malo voljela da nam pojasnite, ako možete obzirom da ni ja ne volim a parafraziram neke odluke niti zakonske norme upravo ovaj slučaj poništenja pravilnika o ocjenjivanju. Koliko sam ja shvatila to je bio pravilnik koji je krenuo sa primjenom i u čemu se on ustvari razlikuje od ranijeg, jer jako je bitan ovaj segment ocjenjivanja sudija jer ocjena ne bi trebale da nam kažu ko su ti kvalitetni kadrovi koji treba da isplivaju na površinu da dođu na neke više funkcije u pravosuđu da dođu na funkcije članova VSTV-a itd, a pitamo se kako doći do takvih ljudi. Dakle evo ako možete ovako, uslovno rečeno, napamet malo da nam pojasnite vezano za taj pravilnik, kriterije i šta je ustvari bilo obrazloženje u odluci o ukidanju odnosno stavljanju van snage tih akata.

EDIN ŠARČEVIĆ

Jedan od mnogobrojnih predmeta za ljude koje se ne bave, pravnim sistemom, ocjenjivanjem. Radi se o rezultatima višegodišnjih priprema novog sistema za ocjenjivanje tužilaca i pravnikaradi se jedanputa o vrednovanje njihovog dosadašnjeg rada, drugu put uspostavljanju normativazaj njihov rad. To je ovaj put bilo uspostavljeno kao jedan kompleksan sistem vrlo kompleksan koji je trebao nakon prve godine primjene da bude revidiran i da u drugoj godinu bude u destiliranoj formi dobije se konačan oblik koji se ne bi popravljao sljedeće dvije godine. On je u osnovi predviđeno jako puno rada za šefove odjeljenja i za predsjednike sudova odnosno za glavne tužioce, oni su morali da prate u detalje rad sudaca i da na osnovu konkretnih izvještaja čak i uvijek u neke predmete donesu odluku o kvalifikacijama i konačnu odluku za svoj rad. Taj sistem je taman predviđeno da se primjenjuje i nakon godinu dana je Sud BiH ukinuo pravilnik o vrednovanju rada sudija za jednu odredbu zakona o VSTV-u tvrdeći da on nema nadležnost da taj način regulira pitanje rada sudaca i tužilaca. Iz više razloga jetakva odluka problematična. Prvo je problematično zbog toga što je taj sud već pokušavao da spriječi VSTV

da donosi te pravilnike, to je pred ustavnim sudom postupak i izgubio u toliko što ga je ustavni sud poluio u toj odluci da nije zadatak Suda BiH da poredi i takve inicijative odnosno da se iz postojeće raspodjele nadležnosti razaznaju ovlaštenje VSTV da reguliše tu materiju.

Nakon što se taj put pokazao neprohodnim pokrenut je postupak pred tim sudom dakle same sudije su iz tog suda pokrenule upravni spor i pred sudom su ukinuli pravilnik. Problem je dakle da se uspostavi jedna sudska instanca koja sudi sama u svojoj stvari. Iz te perspektive problematiko a drugi put na in na koji su oni tuma ili pojedine propise iz VSTV-a je pravnotehni ki sasvin nekorektan nisu svi birali odgovorajuće norme odgovorajuće pravne pojmove, nisu popunili određene pravne praznine u skladu sa pravilim tumačenja pravnih normi i nadjeli su odluku da se ukidaju ti pravilnici. Svi detalji o kojim ja sad ne mogu priatij objavljene su u mojoj ekspertizi koja je na internet stranici Centra za pravo svako dostupna i svako je može preuzeti. Do u detalje je svaki segment ove odluke pokazan kao psarni sumnjiv i na kranju kao nezakonit. Ispostavilo se me utim nakon toga u polemikama koje su uprvom redu dolazile sa stranica dnevnog lista Oslobo enja iz pouzdanih izvora kako se novinari Oslobo enja izjašnjavanju i u intervjuu jednog uglednog advokata Sarajeva koji se stavio na stranu Suda BiH zapravo ispostavilo se da su toj odluci vodi rat zbog kadrovskih rješenja izme u suda BiH i VSTV- a. Prema objašnjenju Oslobo enja radi se zapravo o pokušaju VSTV-a da na poziciju suda BiH dvee odgovoraju u osobu koja ulazi u sgment njegovih interesovanja a predsjednik suda BiH je navodno htio da zadrži poziciju na kojoj se nalazi da produži još jedansvoj mandat da bi se isklju ila mogućnost vrednovanja njegovog rada i dobijanja određene ocjene koja ga je sprije ila u napredovanju poništen je ovaj pravilnik. Ja ne znam da li je to ta no. To je kalkulacija koja dolazi iz medija, ali s obzirom na pojedine informacije inise da nije sve lišeno smisla, da ima dosta istine u tim tajnim izvrima Oslobo enja ali je to za nas, za ovu komisju još jedna poduka da se ne sudi prema zakonu i u skladu sa principima pravne države nego sa potrebama odgovoraju ih stuktura u pravosu u. Dakle, potrebama rješavanja kadrovskih pitanja i to dokazuje da VSTV, rukovodni kadar, ako tako mogu da kažem, koristi svoje pozicije u prvom redu ako tako mogu da kažem utjecajem u pravosu u cjelokupnom a time i u svim područjima političkog pravnog života BiH to treba, zapravo i re i pred ovom komisijom jasno da je ovaj satav VSTV-a u ve inise koja tamo postoji, koje je donedavno postojalo kazaloa smaoregultivni organ u postojećoj formi samo šteti pravosu u u da sve političke snage u BiH, NGO, posebno stručna udruženja pravnika, sudija morali da djeluju jako brzo i da budu vrlo glasni u formuliranju zahtjeva i uputstava s obzirom na povredu zakona i svih kodeksa koji važe u pravosu u. Vjerovatno nisam sve detalje odgovorio ali pretpostavljam da nam je okvir

sasvim dovoljan. Svi detalji su u mojoj ekspertizi objašnjeni i do sada nije bilo nikavih ozbiljnijih glasova otpora odnosno osporavanja pojedinih teza o toj ekspertizi.

DAMIR ARANUT

Hvala profesore Šea evi u vrlo inresanto ovo što se sad reklo oko ovih navoda vezano za ocjenjivanje, dosta sli no i na tragu onoga Predstravnika Ureda disciplinskog tužitelja BiH. Kako sam ve reko gotovo sva moja pitanja su priperemljena ranije su iscrpila ranije dok ste izagali. S obzirom da ste u mnogo me odgovrili na ono što sam namjereavao pitati, me utim u jedno segmentu ste govorili o ne emu što mi je dalo povov za pitanje. Dakle, u gotovo svim svjedo enjima uklju uju i i vaše danas mi smo uli o akutnim problemima u BiH pravosu u, neki su ranije ak i stanje u samom VSTV opisali kao katastrofalno i ja nema sumnje da e naš izvještaj uzeti sve to u obziri da emo predložiti opsežne zakonske izmjene kao rezultat ovih salušnja i pribavljanja dokumatacije. Me utim u me uvremenu ova komisija dnevno zaprima predstvke gra ana koji u praviliu nas obaještavaju da su izgubili vjeru u sistem u pravdu u voja zemlji i da im ova komisija daje neki nadu. Mi naravnoi nemamo bilo kakve naddležnosti da odlu ujemo pojedina nim predmaetima ali ja indikativno da gra ani opet nama pišu. U tom me uvrmeneu do nekih novih izmjena i dopuna zakona, do rješavanja ovih problema koje mi ijemo možda bi se u nekoj drugoj zemlji u ovom moe u periodu ljudim moglo sugerisati da se obrate instituciji ombudsmena ali evo i ovga što smo uli od vas danas to nije solucija. Isto tako mi smo endavno zaprimili i žalbu na njihov rad javila nam se osoba kojoj je pet puta u dvije godine, itam iz same odluke ombudmsna, ne iz onoga što je osoba rekla, promjenjen radno pravni staus i to u javnoj upravi ne u privatnoj firmi, a ombdsmeni su to okarkterisali kao rezultat narušene komunikacije. I ako se radi o obi nom službeniku koji ima problem sa izuzetnom mo nim visokopozicioniranim polit arema, ali odgovranost je izjedna ena a sam potupak je trajao duže od godinu dana. Tako er smo iz mejda nedavno uli da ombudsmeni obustavili postupak vezano za pravo djece u Glamo u da u e srpski jezik i nacionalnu grupu predmeta iz nekog inovni kog razloga da neko nije ogovorio na upitnik institucije ombudsmena i onda su oni to sa svojim pravilnikom obustavili postupak, ali nisu ootvorili i ako su mogli po službenoj dužnosti. Uglavnom pitanje moje je može li ovakva institucija ombudsmena i pored ogromnih zakonskih ovlasti o kojima ste vi dijelom govorili donekle nadomsjetiti ovo neefikasno pravosu e u tom nekom me uperiodu ili to jednostavno je dio ovog problema.

EDIN ŠAR EVI

Nisam uo jer imama akusti ni problem ili starim naprosto možete li jeoš jednom ponoviti samo nešto glasnije.

DAMIR ARANUT

Može li ovakava institucija ombudsmena, i pored ogromnih ovalsti koje ima, zakonskih ovlashti, da otvara predmete po predmetu i da interveniše sudskim postupcima to su neke zakonske ovlasti ali može li ovakva isntitucija u tom nekom me u periodu nadomjestiti odnsno dati neku nadu gra anima ili je i ona sam dio nekog tog ve eg problema kada je upitanju pravosu e.

EDIN ŠAR EVI

Kao što sam vam reko ja se oslanjam na naše analize, mišljenja sa je instituciaja ombudsmena je potpuno suvišna u cijeloj BiH da nije u finkciji zaštite ljudskih prava nego u funkciji zaštite pozicija njihovog rukovodstva i dijelom osoblja. Ja mislim da instucija ombudsmena da institucuj ombudsmena nije nikakvo riješenje nizakakav delikatan spor koji se ti e ljudskih prava, vi ste sada napomenuli nekoliko slu ajeva imam ovdje dokumentirano još više prousta ne riješenih slu ajeva, imamo slu aj diskriminacije koji je opisan u ovoj knjizi. Ja peporu ujem da malo otovorite i da vidite taj sumarij nerješenih i otvorenih pitanja ak i da pro itate malo biografije samih ombudsmena možda e se stvari u bitnoj mjeri razjasniti. Ne mislim da ona u ovoj formi, ne samo bitno nego ak i periferno može poslužiti kao neki nadomjestak za sanaciju svh problema u podru ju ljudskih prava koji su se nagomilali. Ona ima širke ovlasti ja sam sam više puta testirao njen rad podnošenjem razli itih zahtijeva i sve ovo što sma reko mogu vrlo precizno dokumnetirati valstitim slu ajevima koje imam pažljivo obra ene i slu ajevima osova koji su pisali za nas analize. Mislim da se tu ništa u sistemu ombudsmena ne e promjenti do sljede ih izbora ombuds osoba koje trebaju da vode. Mislim, što se ti e pozicioniranja u pravnom sistemu a je još uvijek najefektivniji i najbolji sistem zaštite, ustavni Sud BiH. Uz sve ove nedostatke koje sam rekao smatram da je to jedni garant i ljudskih parava i svih drugih ustavom zagarantiranih prava u BiH, i da se u pogledu pravosudnog sistem mora usmjeravati svakiu gra anin prema ustavnom sudu BiH blilo da se pokuša direktno obra ati sudu bilo da iscrpi sve pravne lijekove onda u e u postupak apelacije koja doduše traje dvije, tri godine ali je jedina mogu nost efektine pravne zaštite. Prema zadnjim informacijama iz suda u Strazburu gomilaju se i pritužbe na rada našeg Ustavog suda i na odluke koje donosi posebno u krivi nom

pravu, području pritvora i sl, dakle postoji tu jako puno nereguliranih i otvorenih pitanja ali nema ovde adekvatnije i bolje opremljene instance od samog Ustavnog suda BH. Dužan sam pred vama svima uz ono što sam rekao što ne ide u korist ustavnog suda BiH, da napomenem da taj sud ima obrazovane stručne saradnike koji su osposobljeni da na najboljem nivou donesu obrazložene odluke o povredama ili ne povredama ljudskih prava. Međutim jasno je da se stručni saradnici pod pritiskom svojih šefova i moraju ponekad da revidiraju vlastite odluke u skladu sa njihovim zahtjevima što u nekim od predmeta opet pokazuje da postoji specifičan senzibilitet sa domaćih sudova prema vlastitim političkim bazama u BiH to još jedan put samo potkrepljuje moj nalaz o ustavnom sudu sa početka. Ombudsmanmen za ljudska prava mogu biti korisni potpuno novoformiranom sistemu izbora ombudsmena uspostavljanja novog sistema njegove nadležnosti i eventualne kontrole njegovog rada jer upravo danas dnevno podliježe svakoj kontroli u ovoj formi mislim da je ta institucija pogodna za neku vrstu pravne zaštite ukoliko uvijek ne može ništa da napravi ili ako hoće da prestraši odgovarajuće upravne strukture jednim strašilom koje je tako može po neku pticu da otjera sa njive ali nekih ozbiljnijih pravih zahvata iz institucije ombudsmena ne treba očekivati niti treba građanstvu signalizirati da je to pravo mjesto za liječenje njihovih pravnih problema.

DAMIR ARANUT

Hvala vam. Ovo što ste govorili o Ustavnom sudu mogli smo se u BiH uvjeriti, početkom pandemije Federacije je posebno uvela restriktivne mjere, posebno po pitanju djece i ustavni sud je tada postupio, nije čekao apelaciju, to bi bila prednost u normalnom sistemu da postupak brzo potraje, međutim ustavni sud je tada napravio jednu vrstu presedana nije čekao apelaciju i nije čekao iskorisćavanje par pravnih lijekova već je postupio direktno po obrazloženju građanina i odlučio da postoji diskriminacija djece i starijih osoba. I ako je cilj bio opravdan mjere koje su poduzete nisu bile razumne i opravdane, tako da u tom slučaju zaista postojala je.... mogu li samo još vrlo kratko. Ako sam dobro shvatio mi nemamo problem sa domaćim kadrovima, ja se zaista nakon 15 sjednica ove komisije mogu složiti da u BiH imamo strahvito kompetentne obrazovane pravne stručnjake. Mi ustvaru u ovoj zemlji imamo problem sa onima koji postaju kadrove dakle nije ako sam dobro shvatio i ako vas mogu pitati da potvrdite, nije poenta da mi imamo strance možda bi preciznije bilo, da bi bolje bilo kad bi nam kadrove naše postavljali stranci jer oni ti kadrovi nebi dugovali ništa ovdje političkim strukturama problem je u onima koji postavljaju kadrove a ne u nedostatku kadrova u BiH, domaćih kadrova.

EDIN ŠAR EVI

Ja sam u zadnjih 10 godina osvjedoeni pobornik doma ih pravnik upravnog sistema BiH, saradnici za javni pravo su bili iz cijele regije iz Hrvatske, Srbije i BiH u najgorem sluaju ako nemamo doma i kadar, uiju stručnost ne možemo sumnjati ni imamo fantastične kadrove u Srbiji i u Hrvatskoj, čak i u Crnoj gori čak obih za određena područja, prema tome kad kažem doma i ja mislim a pod doma im sve ovo što ulazi u jezičku zajednicu, koja se razumije ne samo u BiH, ali hoću da istaknem da sa miamo priliku da testiram niz pravnik iz pravosuđa i tužilaštava iz univerzitetskih stolica, ja sam zaista bio oduševljen sa pravnicima koji dolaze iz advokatura iz Banja Luke, par pravnik sa pravnog fakulteta u Banja Luci, sa tužiocima i sudijama mlađe generacije, da jer to su ljudi koji su negdje 85- 88 godišta oni su fantastično obrazovani imaju odličan senzibilitet za tumačenje pravnih propisa, poznaju doma u praksu kako u regiji tako svijetu međutim svi oni danas zapošljavaju pozicije savjetnika ili rade na izvjesnim projektima i rade na mjestima gdje nemaju nikakva pristup mjestima gdje se donose odluke, bilo kakve strateške odluke, čak o tužilačkim odlukama možemo maštati. Radi se zapravo o pravnicima koji su obrazovani dijelom u BiH dijelom u inozemstvu većina njih je prošla određene dijelove inostranog obrazovanja na moje nezadovoljstvo mislim da je to šteta uglavnom anglosaksonskom našem pravnom sistemu bilo bi jako dobro a malo po nu govoriti i njemački jezik da se po nu obrazovati u njemačkom- francuskom sistemu ali sve u svemu kada saberete postoji ogroman neiskorišten pravni potencijal u BiH i to među ljudima srednje generacije onih koji danas imaju između 35 i 40 godina. Sudovi, vrhovni sudovi RS i BiH su pravi rasadnik perfektnih sudaca koji poznaju materiju u najboljem evropskom maniru i nebi ih se stidilo ni jedan vrhovni sud u cijeloj Evropi. Međutim oni nigdje nisu zapravo eksponirani ni u kakvim tijelima oni rade svoj svakodnevni posao, poznaju ga jako dobro, nisu ambicionirani ne i naprosto da se maltretiraju da se izlažu bespotrebnim ponižavanjima ukoliko dođu na odgovarajuće mjesto. I to je problem koji se može najvjerojatnije riješiti na neki način ja nisam stručnjak za tu vrstu rješavanja problema možda stranci da imenuju ali samo naznaka da se naprave neka doma i tijela u koja ćemo naći adekvatne osobe. U svakom sluaju ovo što danas imamo u prvom redu u tzv Tegeltijinoj većini u VSTV-u i što imamo pri VSTV-u i tri tužilaštva u formi šefova tužilaštava to zaista nije najpismeniji kadar, najmoralniji najintegralniji pravni kadar to je otprilike neki talog koji u normalnim uslovima jedne određene države uređenog sistema dobrim dijelom ne bi mogao dospjeti dealje od pisarnice, portirnice, a nikako na mjesto gdje se odlučuje o strateškim pitanjima o pravosuđu.

BRANISLAV BORENOVI

Velo kratko, da li bi popravilo stanje na in izbora klju nih ljudi u pravosu u na na in da u tužilaštu BiH tužioci tajno biraju glavnog tužioca, u sudu sudija biraju tajno predsjednika suda, kantonalnog, Republike Srpske, Federacije, da li bi to promijenili stvar.

EDIN ŠAR EVI

Samo taj kriterij ne, ukoliko bi se kriterij za kandidate pooštrilo plus tajno glasanje to su dva elementa koja bi recimo prema mojoj sadašnjoj prognozi poboljšala situaciju u pravosu u. Me utim mi znamo iz nekih neptovjeih informacija i razgovora iz VSTV a o nekom žlijebnaju, nekim loptama zale enim hladnim loptama, da se tamo naještao izbor namještenih kovta pri VSTV-u. Ja ne znam da li jeto ta no, ja znam da ukoliko postoji neka kriminogena struktura koja vam do e an rukovodno mjesto i nema te modela i na ina da sprije ite izigravanje pravnih procesa. To je svakako dobar i prohodan sistem ali nije apsolutna garancija. Vi imate na elu današnjeg VSTV-a ovjeka koje je došao na tom mjesto iz osnovnog suda bez ikakih karijernih referentih ta aka koje je ga proporu uju iz sve to je došao na to mjesto ostavljaju i iza sebe negativan revizorski izvještaj u kome je pokazan niz prekršaja na koje nikada nije odgovarao. Vi ste zapravo ovjeka doveli na elo institucije sa mentalitetom nekog potencijalnog kriminalca ili ne znam kako bih ja nazvao taj fenomen. Personalnim rješenjima tu instituciju dovedete pod kontrolu takvih osoba, vi ete samo za godinu dvije dana imati atomsku reakciju koja e umrežiti kriminalnu energiju i ima ete stanje kakvo danas imamo da vam se nudi mjesto tužioca u Bjeljini da biste napustili mjesta u VSTV-u da na to mjesto do e ovje koji e u i da se dalje mogu aranžirati, mjesta ostalih sudaca da birate za sudca BiH ovjeka koji je plasiran na 13 mjesto svih 12 mjesta presko ite. Vi izigrate porpuno kriteijume stru nosti i dovodite neke druge kriteijume, podobnosti trgovinu intersima, utjecaj ja ne znam ime ve . Vi ste imali za izbor sada na predsjednika suda BiH izbor ovjeka koji je došao na to mjesto i ako nije zadovoljavao formalne kvalifikacije, nije imao odgovaraju i broj godina na rukovodnim pozicijama on je i pored toga izabran na mjesto sudca i to u dva glasanja. U prvom glasnju su glasovi bili jednaki nakon drugo glasanja nakon što je predsjednik VSTVA-a obavi razgovor sa sadašnjim sudijama onoga jednog neustalnog je mogao nagovori da glasa za ispravni stvar, dakle za tog novog suca. On je ušao na mjestio predsjednika strateški važnog suda koji je do tada imao ozbiljan ugled koji nije ni danas narušen ali je od toga asa prekršeno

pravilo koje sam ja pozdrvio da se ne bira prema etno kom kriterijumu do tada je to bilo mjesto bošnjaka tada je došao ovjek koji nije iz bošnja kog korpusa ja ga pozdravljam ali uz kršenje formalnih uslova za odgovoraju u poziciju. Mi i danas nakon završetka prvog mandata jedan skandal koji je iskonstruosan koji nevjerovatno nam nikakve veze sa stvarnim radom pravosu a ali nam pokazuje da postoje apetiti za odgovraju e funkcije da se mjesto pozicija a sudovima ili VSTV-u koristi kako bi se arnžirale odgovraju e pozicije na pravosu u kako bi se sve uvezalo u jedan idealna sisem u kome emo mi kao obi ni gra ani kad tad nastradati. I upravo taj model ne možemo, ja nemam ne postoji recept koji e ga definitivno otkloniti. To što vi predlažete pooštavanje ktireijuma, ko može biti, tajni izbori su svakako najsigurniji prohodan tok ali dok god postoje kriminogene stuktuiure na vrhu samog pravosu a ne psotoji garancija da e taj model funkcionirati.

DAMIR ARNUT

Hvala vam, pošto sigurno ne e stranci postavljati nosioce pravosudnih funkcija, teško da emo se vratiti u period kada samo imali strane sudije i tužioce..

EDIN ŠAR EVI

To je nau na fantastika...

DAMIR ARNUT

Upravo zbog toga ova komsija i traži recept da eliminišpemo ove pojave koje su sad postale akutne upravo to je mjera uspjeha ili neuspjeha možemli na i recept, upravo ovakvi razgovori sa stru njacima i onima koji praktikuju ova pitanja pomaži nam da budem bliže tom receptu. Ono što je definitivno nakon ovih 15 sjednica da se probelm sve više identifikuje i sve jasnije identifikuje, to a zaista biti pronalazak jednog ovakvog recepta da zaustavimo ove pojave i da taj izbor dakle ne samo modalitet izbora, ve i rezultat izbora rezultuje kvalitenim i nepotkupljivim pravosudnim institucijama. Imamo li još ...

EDIN ŠAR EVI

Kao ugledni pravnik vi ćete se uvijek susretati sa kluzulom da neko mora biti ugledan pravnik. Tu je kluzulu potrebno precizirati. Treba prepisati iz Srbije šta znači ugledan pravnik. On mora uvijek mora biti iz sistema obrazovanja, dakle internog doškoloavanja ali onda imate uvijek stručni radovi objavljeni radovi poznate presude koje je donio i naravno da nema niakvih karijernih mjesta koje se mogu iz privatnog života preseliti u ovaj javni život. Na taj način ste zapravo već konkretizirali uslove za njegov izbor. Mislim da Srbija ima dosta dobro uređenu tu kluzulu uređenog uglednog pravnika i treba prepisati iz njihovih kriterijuma za izbor u BiH. Naravno tajni izbori premda teška srca moram konstatirati da se sve mora poći od reforme VSTV-a i pooštavanja izbora za predstavnika VSTV-a to je .. o tome nema nikakve rasprave moraju se ograničiti uslovi za izbor predsjednika VSTV-a, čak sam mišljenja da to nebi trebalo biti neko ko je iz nižeg suda se mora ograničiti preksom. Bilo bi idealno kada i to bila osoba pred penzijom koja više nema ambicija da radi u pravosuđu, možda bi u VSTV-u čak u nekoj formi trebalo uključiti i bivše sudije najviših sudova, ne kao članove možda kao neka savjetodavna mjerodavna tijela. Dakle ojačati onu strukturu koja nije lično povezana sa budućim pozicijama, pozicioniranjem sebe porodice, ljubavnice u pravosuđu, sve su to elementi koji su se ovdje pokazali kao otežavajuća okolnost u izboru sudaca i tužilaca.

DAMIR ARNUT

Hvala gospodine Šer evi u imamo li još prijavljenih. S obzirom da nema ja vam se naiskrenije zahvaljujem u svoje ime i u ime cijele komisije na ovako iscrpnom izagaanju na odgovoranju na konkretna pitanja na konkretna način i na cjelokupnij saradnji koju ste iskazali. Hvala vam još jednom i mi sada nastavljamo sjednicu.

EDIN ŠAR EVI

Hvala vama ja sada moram sjednicu napustiti imam sastanak u 16 sati. Za komisiju ostavljam ove tri knjige znam da je najteže čitati ali može se to i na preskok, ovde je o VSTV tako nerazkazano modelskih rješenja koje mogu biti dosta od koristi i naravno drago mi je da sam neke od vas upoznao ovde u ovoj komisiji. Želim vam trnovit put do rješenja i što više primjedbi iz političkog života jer samo na taj način se može rezistirati kavalite. Ukoliko budete izloženi samo hvalama i apologiji vašeg rada znajte da nešto s vama nije u redu. Hvala lijepo.

DAMIR ARANUT

Hvala vam profesore. Zaključujem drugu tačku dnevnog reda.

Ad. 3.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda saslušanje svjedoka pred privremenom komisijom, advokata Ifeta Ferageta. Pitam članove komisije ima li potreba da napravimo vrlo kratku pauzu. Pet minuta. Nema potrebe? Vidite ko god izađe i nemamo kvorum, tako da ja iz praktičnih razloga dajemo pauzu. Dakle pet minuta pauza onda ćemo poći sa tačkom tri.

Sa ćemo nastaviti i osiguramo kvorum, gospodin Begić je tu vraća se. Imamo kvorum, ve sam otvorio treću tačku dnevnog reda, saslušanje svjedoka pred Privremenom istražnom komisijom, advokata Ifeta Ferageta. Gospodine Feraget je danas s nama ovdje hvala na dolasku hvala na saradnji sa komisijom koju ste pokazali i u skladu sa našom praksom na prethodnim sjednicama ja u vas zamoliti da date svoj osvrt na situaciju u pravosuđu u BiH iz vaše prakse sa stanovišta, vašeg stručnog mišljenja a nakon vašeg uvodnog izlaganja zamoli članove komisije da postavite pitanja u skladu sa svojim interesovanjima i eventualno vezano za neke od tema koje se dotakneta tokom svoga izlaganja. Izvolite gospodine Feraget i hvala još jednom na dolasku

IFET FERAGET

Hvala vam lijelo gospodine Aranut, hvala na pozivu naravno pozdrav svim članovima komisije i ujedno da izrazim svoju zahvalnost i poštovanje na ovome što radite svjesni koliko je veliki posao ispred nas. Ali ako budemo razmišljali na onom nivou na kojem se brinemo možda i riješimo problem a svi smo zabrinuti. Dakle ja sam izuzetno zabrinut za stanje u pravosuđu. Studirao da mu Banja Luci bio sam jedan od najboljih u generaciji, advokatsku kancelariju otvorio 1990 u Banja Luci nakon toga sam morao napustiti Banja Luku iz poznatih razloga, nakon rata sam počeo raditi kao advokat u Sarajevu i još uvijek radim kao advokat. Jako je dobro što je ova priča o pravosuđu dospjela na prvih nekoliko mjesta te top-liste tema o kojim ljudi počinju da razmišljaju jer počinju da shvataju da ovo više nije tužnja i problem da je ovo vlastiti problem. Nektoksi na klima koja je stvorerna u društvu prvenstveno od strane politika je prenijeta u pravosuđe, kad kažem pravosuđe potpuno sam svjestan i siguran da mi ustvari nemamo pravosuđe. Mi imamo jedan sistem koji ne funkcioniše imamo sistem koji je duboko korumpiran koji danas čine nemoralni i nestručni ljudi uz izvinjenje naravno onima koji

su izuzetci i izamjerku zašto što šute. Biti izuzetno cijenjen i pošten sudija, tužilac a takvih je još uvijek ve ina, a šuti cijelo vrijeme, ne daje nikakav doprinos da se neke stvari promjene predstavlja na odre en na in kompromis i slaganje sa komoletnom situacijom što ja naravno ne mogu da pozdravim. Nije probelm u ovim lošim, nego je problem u nama koji ne inimo ništa da ih se riješimo. Obzirom da je VSTV jedan Evropski patent, jedno civilizacijsko dostignu e koje je prepisano ili prenijeto u našu stvarnost bez odgovoraju ih priprema nekako je previše brzo, previše se brzo dešavalo mnogo stvari i kao u nekom snu odjedanput ste mogli vidjeti da se na elu tog vije a nalazi Milan Tegeltija. Tako je to meni djelovalo. Dakle kada sam ja po injao svoju advokatakiu karijeru sje am se privh dana kada sam bio advokatski pripravnik u Banaj Luci 1988 /9 godine pa kada su mi principalali govoril da idem ku i a ja bih ostao tamo negdje u nekoj sporednoj sobici zato što bih slušao svog principala njegove prijatelje sudije tužioce koji su biliiskusni a svoj ostanak sam pravdao time rekao sam, šefe ja još imama nekog posla. Nisam ništa radio ja sam samo slušao kako ljudi iznose dre ene probelme. Danas je taj nekakav stid zbg toga što ete u sudidnici izavlitineku gluposti ili što ete napisati optužnicu koja je unarpijed osu enana proast, nestala. Sa gubitkom tog stida nestao je moral, nestankom morala dobili sm oovo visoko korumirano stanje u pravosu u. Ono što ohrabriuje jeste postojanje ove komisije i ono što se dešavalo u prtehodnom periodu izvještaj gospodina Rajnharja Pribea i ta neka nada koju nam na smiej niko ubiti da to je nada ne smijemo i možemo promjetniti stanje. Kada govorimoa o vladavini prava to je jedan koncept jedan idalni koncept koji podrazumjeva vlast a i vi ste dio te zakonodavne vlasti ali ste ograni eni u svom djelovanju zakonima. Sljede i uvjet su zakoni koji trebada budu odogovraju i po svojium spovjstvima i kona no tre i, taj nekakav atribut vledavine prava jesu grancije, isntitucionalna garancije da emo neko pravo koje je propisano mo i i ostvariti. Šta mi imamo od toga? Vrlo esto imamao odlulke državnih organa ili odluke vlasti bez obzira da li se radi o zakonodavnoj izvršnoj sudskoj koje su potpuno nezakonite. Sankcija nema zakone koji su potpuno neprecizni i imamo na kraju situaciju da sistem kao sistem ne funkcioniše, a predmeti koje ja vodiam najboilje pokazuju da je to tako. Ja ne zanam da li sam ikad por itao lošiji zakon od zakona o VSTV. Dok nisam po eo radit na slu aju Memi a nakon toga i Dragi evi silom prilika natjeran da malo više pratim i ova politiko-pravna zbivanja, po ev od VSTV- a dešavanje u sudovima u tužilaštvima itd ja nisam mogao vjerovati da je taj zakon prošao odre enu porceduru da je prošao odere ene filtere i da je mogu e uopšte da se usvoji jedna takav. Neki dan ste imali za svjedoka glavnu disciplinku tužiteljicu, a uvjet da biste imenovali glavnu disciplinsku tužiteljicu je stru nist na polju prava. Dakle osnovno oružje VSTV- a na tom putu u cilju uspostavljanje efiksnog profesionalnog i nezavisnog praovosu a jeste kontrolisanje po logoci

stvari, kontrolisanje rad sudija istužilaca. Naravno niko nije pobornik ni kažnjavanja ni neko misli da se ljudi u pravosuđu, tužioci i sudje mogu sankcijama natjerati da budu bolji. Ključ je u imenovanju i kriterija koji su toliko loši da imate jednu disproporciju. Ja u potpunosti podržavam ono što je uvaženi profesor Šarčević rekao, dakle mi imamo fenomenalne kadrove. U našem pravosuđu imamo sudije i tužioce koji su vrijedni svakog divljenja. Međutim dešava se jedna negativna selekcija. Dešava se ono što u običnom žargonu ili u običnom životu da se oni nesposobni udružuju. Njih je više. Obično ljudi koji na neki način odskaču ne žele da sebi prave bilo kakve probleme, bilo kakvim kandidacijama imenovanjima itd. Oni koji su manje sposobni, koji su nesposobni imaju određene tabore i imate određene situacije da tužioci ili sudije uvećavaju slušajevu šute. Imate situacije kad sudije ili tužioci na tim njihovim stancima, kolegijumima kako ih zovu iznese određeno mišljenje i on dobije odgovor ali u glas od tri, ili više kolega u glas, da ti znaš malo bolje ti bi ti riješio. Dakle, tu dobije odmah poruku da u svakom sudu u svakom tužilaštvu postoji struja koja je vodeća, postoji ljudi koji određuju klimu ljudi koji će biti glavni tužioci nakon glavnog tužioca i to se uglavnom potvrđuje. Mi to pratimo već dugi niz godina i kad god se desi određeni izbor pogodimo ko bi mogao biti nasljednik, što je jako loše. Vrlo često to su ljudi koji su potpuno nekompetentni ali nemaju stida i imaju hrabrosti iz nekih razloga njima znanih da se prihvate tako odgovornog posla, zato što znaju da će imati odgovor u zaštitu. Nisam pristalica toga da formiramo previše komisija, nisam pristalica toga, evo danas smo mnogo slušali o ustavnom sudovanju itd, to nije tema ove današnje sesije niti rada ove komisije ali ustavni sud nam je jako važan kad izgubimo svaku nadu onda gledao prema ustavnim sudu. Evo u predmetu Dragičević ja čekam već 18 mjeseci odluku ustavnog suda, u predmetu Memić ustavni sud je, ja u to otvoreno reći, po meni je donijeo nezakonitu odluku nakon svega 3,5 mjeseca. Da sam u pravu potvrđuju odluke kantonalnog suda koji je nakon toga dva puta presudio da se saobraćajna nesreća nije ni desila. Da sam u pravu potvrđuje da ustavni sud nije dobio zapisnik o uviđaju koji je ključni dokument jedne saobraćajne nezgode ili nesreće. Tažio ga je nije ga dobio. Zašto ga nije dobio ili ga je dobio a nije prenetovan, ja mislim da ga nije dobio jer ga nisam našao u spisu zato što se u prilogu tog zapisnika nalazi skica na kojoj piše ubistvo. Piše ubistvo a dostavljate sudu zapisnik o uviđaju. A na skici lica mjesta piše da je to ubistvo. Dakle nisam pristalica komisija nisam pristalica da stvari bezpotrebno komplikujemo jer mislim da rješenja nisu toliko komplikovana, da do njih možemo doći bitna je samo spremnost. Kako? Dakle ocjenjivanje rada sudija i tužilaca je vjerovatno ključna tema i ovog vašeg rada jer jedini ako na pravilan način postavimo stvari vezano za ocjenjivanje ima te kadrove koji će napredovati shodno svom znanju i svojoj stručnosti moralnosti itd. A u obrnutim situacijama će nam se dešavati ono što

ve imamo danas. Kada su u pitanju sudije interpretacija zakona, tumačenje zakona je temeljna djelatnost svakog sudije i ne možete ni pomisliti da sudiju kažnjavate zbog toga što je zakon primjenio na ovaj ili onaj način. Međutim zakon o VSTV-u na jedan vrlo šturi način propisuje disciplinske prekršaje pa se onda u stvarnosti dešava kada sudija zlonamjerno ili zbog nepažnje, zakon kaže nemar ili nepažnja, to je onaj nesvjesni nehat. Dakle imamo svjesni nehat kada smo svjesni da svojom radnom možete izazvati zabranjenu posljednicu ali o ipak mislim hajde neka se to meni desiti. Sudija nebi vjesno smio primjeniti zakon na pograšan način u ubježenju da mu se ništa neka desiti. Ali nesvjesno mu se to može desiti. To je ona nepažnja ili nemar. Ako se to ponovi više puta onda takvog sudiju morate pozvati na odgovornost a vrlo često u takvim situacijama dobijete odgovor kako sudije imaju punu slobodu u interpretaciji zakona. Nije to sporno, ja ću vam navesti samo jedan primjer naravno. Nećemo pominjati ni imena ni sudni koji je sudija. Jedan banalan spor koji ne može biti banalniji. Radi se od dvojci komšija od kojih jedan mora da koristi sedam kvadratnih metara svusjedne parcele svojkomšije da bi koristio svoju parcelu. To mi zovemo služnost u moju korist i se upisati pravo da koristim sedam kvadrata vašeg dvorišta jer drugačije ne mogu da pristupim na svoje zemljište. Vještak je to izvještavao. Utvrdio da je to tako. E to je problem koji se rješava na jednom ročištu za neki 7-10 dana sve skupas a vjetačenjem, sudija ga je odbila taj moj sudbeni zahtjev ja sam se žalio, kantonalni sud je usvojio žalbu ona jedrugu put usvojila moj tužbeni zahtjev ali me odbila sa troškovima, zlonamjerno. Ja sam se ponovo žalio kantonalni sud mi je dosudio troškove. 11-12 godina smo potrošili, ja sam podnio prijavu VSTV-u koji mi je reko da sudije imaju slobodu interpretacije zakona. E to vam je to, ta praksa koja treba da prestane, ako vi kao advokat ili kao ljekar niste u stranju da procjenite koji lijek treba pacijantu, kako ne zna dati lijek. To je bio jednostavan spor koji je trebao trajati kratko. Trajao je 12 godina. Sudije primao platu svih 12 godina, kantonalni sud se bavio s tim niko se ne upušta u detaljnu analizu. Zato uvijek kažem na opštem nivou s diskusijama nikad nećemo riješiti sve probleme. Ali kad se upustimo u pojedinačne slučajeve bez da spominjemo imena ona možemo doći i do mogućih rješenja. Dakle interpretacija zakona jeste temeljna djelatnost sudija ali tu treba postaviti određena pravila zaštite jednog predmeta taje godinu dana a drugi predmet traje 12 godina. Zašto se jedan predmet uzima u rad odmah a drugi nakon dvije do tri godine uz opravdanje da se nešto desilo. Međutim cijenim da su sudovi mnogo bolji dio pravosuđa od tužilaštva. Pa hoću da posvetim dio pažnje tužilaštvima. Dakle, desila se 2003 godine jedna reforma doktora su neke moje kolege govorili u skladu sa novim procesnim zakonima, ja kažem to je 17 godina. Još malo je zakon punoljetan, još uvijek neko kaže u skladu sa novim procesnim zakonodavstvom ono što je ključno za ovu reformu jeste da su tužilaštva potpuno nepsremna preuzela jedan

ogroman posao koji se zove istraga. Dakle, nisu bili dovoljno educirani imali smo komi ne situacije u sudnicama u samom po etku ovdje je mješavina jedan kontinentalno mješoviti postupak sa primjesama u dobrom dijelu anaglosaksonskog odnosno angloameri kog prava koji je po meni odli an. Dakle imamo stran ki postupak i imamo suca koji gleda advokata koji se nadme u, dokazuju teze i optužnice i na kraju predsu uje. Me utim imamo i suca koji u svakom momentu tako je zakon propiusao svaki dokaz kad god on to ho e. I ja sam se pitao u porcesu Memi ,evo ja u platiti troškove vješta enja sudija odredite vješta enje po nekom Sobra ajnom fakultetetu izvan BiH taj moj prijedlog nije pihva en. Onog momenta kad kao sudija posumnjata u ta nost onoga u šta vas ubje uje tužilac sudija ima instutument. Pravo je pitanje koliko sudija poseže za tim alatom. Sudja kaže OK u ovom momentu emo stati s vašim dokazima izvest emo samo jedan dokaz to je sobra ajno ili prometno vješta enje fakultet Beograd ili Zagrade nije bitno. Tu bi se cijela stvar završila, me utim mi smo ušli u petu godinu. I taj postupak košta milione maraka. Venecijanska komisja koja je dala na naki na in zeleno svjetlo i VSTV ali je stavila ogroma broj primjedbi sasvim sigurno je uo ila klju ne nedostatke koji kad su u pitanju tužiocu koji se ti u spremnosti odnosno nužnosti da tužilac postupa po neleganim zahtjevima. Ako glavni tužilac tužiocu naradi da vodi istragu koja asvim sigurne odogovra stvarnom stanju stvari šta mislite šta e uraditi tužilac. U ovoj konstalcoiji odnosa tužilac e voditi istragu za saobra ajnu nesre u i ako se ona nije desila. I da stvar bude još gora, imsprektor iz MUPa kantona je na na licu mjesta naložio to mladom tužioacu u predemtu Memi rekao, tužio e ovo vam nije soabra ajan nesre a. A ovaj mu je odgovorio neka sada bude aobra ana nesre a. Dakle imate situaciju u kojoj bi se tužilac pretpostavljam svako onaj ko ja nrtoamlan i ko se birne o tome da sa uva i svoje ali dosttojanstov ljudi u odnosu na koje psotupabi trebao iamti mogu nost da se odbrani od takvog jednog nelegitimog zakona. Mi to nemamo. Tužiocu moraju imati adresu. Vi kao tužilac morate imati adresu gdje možete svaki dan uputiti pismo, da li je onio anoinimo da li je no, navadeno da gospodin glavni tužialac Begi je naložio da vi radite to i to da se vi ne slažete s tim i tražite nekavu vrstu zaštite. To mora postojati. Radi se o procjeni postojanja nekih okolnkonsti. To je jedna stvar, druga stvar je dokazi. Na kojim dokazima a to nabolji primjer slu aj Dragi evi u Banaj Luci, gospodin Borenovi je bio u anketnom odboru zna svaki detalj ja sam mu izuzetno zahvalan pokazao to je in i ljudskosti i hrabrosti i ne znam ni ja nazovite to kako ho ete, upustiti se u jedan velik posao uspješno ga doveo do kraja, neko kaže ali politka se umješala nije politika umejšala zato što traže o evi ili majke, politika se umješala zato što njoj to treba. Da se zaštiti od progona jer oba sliu aja su u direktoj vezi sa politikom i jedan i drugi. Zakintost dokaza ja sam od sudje Lpira uo nešto što nisam niotkoga uo i ako se radi iskusnom tužiocu koji je koliko znam ve

i u peziji. Ja sam ga pitao samo jednu stvar tužio e zbog ega ste vi naredbu o provo enju istage, to jeste formalni akt, me uti mtim formalnim akrtoim tužilac daje do zanja da u odnosu na o dre en lice preuzima radnje zato što smatra da je možda izvršeno krivi no djelo ali to niejsve. S tim aktom tužilac kaže sad sam ja šef ove parade. Vi ostali me ne zanimajte ni minstar Luka , komesri apsultitno mi niej bitni ko ste šta ste, ja sam šref parade. Tu ulogu je zakondavac dao tužiocu zbog jednoig razloga, to ej da se obezbjedi zakonitost pribavljajnih dokaza. U Banja Luci je sudija Lepir nakon stotinu dana donio naredbu i sve ono što je je anketnoi odbor uvrдио spada u smeše, u potpuno nezakonite dokaze i tu više nema razmišljanja. Ti ljudi su momentalo morali biti procesurani, svi. Njegov odgovor je bio: Pa Feraget morao sa pustiti policiju da utvrdi da postoji osnova sumnje. To je da kamen spoticnja to je ono po miu smo mi ovdje na balkanu pozanti, to je ta poizoljna primjena prava. Nema treba nma koja treba biti mnogo jasnija. Naša norma glasi u situaciji kada postoji posnov sumnje tužilac provodi naredbu o provo enju istage. Nekada je to prije rata bilo druga ije pa je postojao pred krivi ni pstupak, s tim se bavila policija. A kad stvar do e do tužioca ondosno do istažnog sudije taj prag je bio osnovana sumnja. Istražni sudija je pokretao istagu tek kad postoje dolazi da je izvršeno krivi no djelo sad jeto mnogo boljedasj to spušteno kaže ne moraj psotoajti dolazi samo okkolnostiti na mogu nost da je izvršeni krivi no djelo. I ta okolnost pronalaskom tijela Davida Dragi aevi a je bila je više nego o igledna. Ukuponost njegovih povreda je ukazivala se radi o fizi kom napadu brutalnom premla ivanju nakon toga ste dobili informaciju da je utapanje to je lažni nalaz, nakon toga drugo vješta enje i tako dalje. Imao osnov sumnje kao okonost da se možda desilo nešto što mi zovemo krivi no djelo. I tužilac spava punih stotinu dana. Policija pribavlja itav niz dokaza snimaka preko nepoznatih lica koja nemaju veze sa policijom i svi ti dokazi su nezakoniti dokazi. I na osnovi toga konfrncija na kojoj policijakaže da to niej krivi no jel oda to nije ubistvo nego je to zadesno utapanje. I vruhunac kad ministar Luka zove galvnog tužioca i moli ga da donese naredbu o neprovo enju istrage. Zbog ovga ljudi kažu da mudrome više korsite neprijatelji nego budali prijatelji. S kojom drskoš u i hlabroš u ministar Luka zahtjeva od tužioca donošenje naredbe o neprovo enju istrage to je ve dovoljan razlog da se pokrene ostaga i da taj ovjek proceusira, zajedno isatužiocem koji ej 100 dan spavao. U Sarajevu Dalida Buzi nakon 30 dana donosi naredbu o provo enj istage a tih 30 dana se poduzimaju oni kažu pojedina en istažne radnje pribavljeni snimci koji su mogloi biti pribvljeni nije slušan ljekar koji je opersiao dijete nisu saslušani svjedoci koji su bili svjedoci ubistva itd, Ako se tužilaca ima mogu nsot da se zaštiti od naredbi koje su su protvzakonite kome se on može obrati. Trenutni nikome, zato što kaže ja sam u kreditima, žena mi ne radi ili ai za mali

palatu, zbog toga sam pristo da vodim istagu kao da se desila saobraćajna nesreća, svakome je jasno da je u pitanju ubistvo.

Na temelju mutabiliteta, a to je ono kada je postojalo i danas postoji tužilac svjestan da je proinašio metu, kaže ja odustajem, a nisi sude. To se kod nas ne dešava. Na koji način osnažiti ohrabriti tužioce da ukoliko su promašili, a ne treba im baš uvijek zamjerati jer moramo biti svjesni da tužiocima kod nas vode tzv kancelarijske istage, nemamo ni istagu tipa hodanja istraživanja na licu mjesta, putovanja itd. Tužilac vodi kancelarijsku istagu za njega to sve radi policija. On je komadant parade. Pa ukoliko se ustanovi da je proinašio metu onda aštani tužilac tako je zakon propisao kaže ja odustajem od optužnice, to nije sramota onda mora opravdati ukoje mpravcu, zbog čega je do toga dopšlo. I nešto u o tome a pravno re i konkretnoj odogovornosti za u injene propuste, konkretnim premetrima kod nas toga nema. Vi vodite kao tužilac slušaj deset godina anagažovali ste a sredstva potrošili ste miline maraka na kraju sud donese oslobađaju u ili odbojaju u presudu, pojeo vuk magarca. A vi ste potrošili ogromna sredstava povjerenje javnosti narušeno dodatno pada. Taj princip, na temelju mutabiliteta se najbolje vidi na ovom slušaju Memić, gdje tužilac toliko uporno pored dvije oslobađaju e presude, mi pravnici kažemo *in dubio pro reo* kad advokati pošto nemaju vremena da se sprema samo ponvaljaju u završnoj riječi i te tri riječi i pa kao da mali više utiču na sud u sumnji u korist optuženog. Predmetu Memić imate šest nalaza koji kažu da se nije desila saobraćajna nesreća. Na žalost se desilo a državni vrhovni sud prvu odluku ukine, ja sam reko da je ta odluka sastvni dio pokušanja zataškavanja ubistva. Ja sam sebi stvorio jedan respektabilan broj kvaliternih neprijatelja, ali Bogu mi se ne bojim zato što govorim istinu. Ako imate a malo jedan dokaz koji ukazuje nato da to možda nije to krivini djelo i ili možda taj i taj koji je optužen nije po aini to djelo sudi ma obavezu da oslobodi. Zato što se odluke dosnose vana razumne sumnje, van svake razumne sumnje. Ovdje imate šest a nalaza, po tri od svake aobraćajne, mesicinske i mašinska struke. Svi govore da ovdje ne može biti govora od saobraćajnoj nesreći. Vrhovni sud ukiuda ovu presudu zato što je našao povredu u jednom od ovih nalaza. OK ali ako kona a odluka ne može utjecati na ishod ovog psotupka suludo je bacati sredstva poreskih obveznika. Jer svaka odluka koju bilo koji sud u tom momemtu donese mora biti oslobađaju a. Iz tog razloga u Banjoj Luci tužilaštvo idaje saopoštenja kako je istaga u toku. To je jako zan ajno dakle vremenski tok istrage odgovornost za tok istrage i izvješavanje javnosti o tome šta je ura eno po tom predmetu. Imamo jedan veliki problem za razliku od anaših komšija susjeda u Srbiji, Hrvatskoj ve imamo odre ene primere koje bi i mi trebali slijediti a to je, kod samog otvaranje istrage, kod nas tužilac otvori istragu vi o tome nemate pojam, da ne spominjem imena novinara, ali sazna novinar da je otvorena istraga protiv mene. A zakon je dosnesen na

ovaj na in da samo tužilac zna da li je istraga ne mora vas ni obavjestiti može osuda tražiti odredbe ako se vas prisluškivati ili ako bi obavio pretres većeg ureda ili stana onda vi to saznate, ali ako nema tih radnji gdje se zadire u ljudska prava onda vi i ne zante da se protiv vas pet godina vodi istraga, onda se postavlja pitanje kako to saznaju mediji. Dakle, taj zakon je donijet zbog toga da se to ne zna da bi ta istraga bila efikasna, ali sutradan litate u novina otvorena istraga protiv ovoga. Dakle, mi smo i taj dio upropastili. U Srbiji i Hrvatsko imaju bolje rješenje i puno pravi nije ako zakon daje pravo svakom osumnjičenom i opuštenom pravo na pravično suđenje, onda bi on trebao znati da se protiv njega nešto radi. Dakle ja bih trebao znati da li protiv mene neko vodi istragu na in da neka još pet svjedoka koji će biti spremni da lažu pa da mene optuži pa da potroši milion maraka, da mi unuštiti moj integritet zato što sam možda politički aktivan i onda na kraju da kaže, pa dobro sud je donijeo da se to nesmiđe dešavati. I zatim treba raznišljati vrlo ozbiljno o reformi zakona o krivičnom postupku u nekim ključnim segmentima, posebno od istrage koju vodi tužilac ali u koju mora biti involviran sud. Ne involviran na in da vodi istragu. Sud ne vodi istragu. Pošto imamo koncept stranaka dakle imamo tužoca i na drugoj strani imamo osumnjičenog, odnosno optuženog i njegovu stručnu pomoć advokata. Kažem Hrvatska i Srbija imaju bolja rješenja, dakle obavjstite se osumnjičeni on se obrati sudu i kaže zasni sude ovaj tužilac vodi istragu zbog tog-i-tog ali ne želi da sasluša ovog ljekara ovog svjedoka onda sudija pozove tužioca i kaže, tužio se zbog čega vi ovo odbijate saslušajet ovog svjedoka. Dakle ovo je državni novac ovo je stvar od javnog interesa i vi morate istragu ne zbog toga što ste vi možda stručni nego je vaša obaveza da istraga provedete na in da to bude i ekonomično ali da bude i korisno. Kod nas tužiocu kažu nije taj svjedok bitan ovo ne može vještati nije nam bitan taj manjak itd itd i na kraju uvijek dospije pred sud i bude oslobođen i niko nema evidenciju koliko je tih premašenih optužnica bilo. Sad kad dobijete podatke onda se frapirate ali pitate gdje to odgovornost tužilaca. E onda tu nemamo odgovor na pitanje a zakon u VSTV-u ima čitav niz odredbi koje kažu šta to čini disciplinski prekršaj tužioca. Pa kaže odnos prema strankama u postupku. To je odnos prema optuženom. Vi znate da optuženi nije po čini saobraćajnu nesreću i vi ste dužni to da mu kažete kao tužilac. Evo zadnji izveštaj ove sutkinje Džoane Korner koji je vrlo bitan po pitanju ratnih zločina ali je za mene kao advokata interesantan u jednom detalju koji ni jedan medij nije objavio, a ja sam te bitke vodio i u predmetima ratnih zločina i danas dani ih vodim pored sudom BiH. To je ta borba oko dokaza. Gdje želim da mi tužilac ne samo da dokaze iz tog spisa nego da mi kaže o čemu je razmišljao dok je vodio istragu ja imam na to pravo. Malo pretjerujem ali imam pravo na sve dokaze. I onda tužiocu obično kažu zasni sude advokat pretjeruje bio je dokaz uz optužnicu gdje treba sve do čega ste vi u toj istrazi došli. I bilo je natezanje pola

godine, godinu dana, to je bilo prije godinu dana da je sudija fino rekla usvaja se pprijedlog advokata dostavite mu sve dokaze. Pa kaže, sudja mi trebamo mjesec dana kopirati, kopirajte dva mjeseca. Dakle, sutkinja Džoana Korenr je na kraju svog izvještaja to naglasila, a se u zakonu mora onažiti dakle uvesti jasnija oderdba i ako ve stoji da su tužiocu dužni, a to je njihova obaveza i po evropskoj konvenciji, dakle vi kao tužiulac kada utvrdite da postoji jedan primil šanse da nešto nije saobra ajna nesre a, vi to prvo razmjenite s optuženim i njegovim advokatom. To je astan posao. Ovo nije posao za barabe koje su željne da se do epaju neke pozicije, novca i tako dalje. To je jedna astan i odgovorn posao sudija i tužilac. I onda kažete OK istraga ide u pravcu da je to bila sobra ajna nesre a ali ja imam izjavu ljekara da povrede mladi a uopšte neogovraju, imam izjavu mašinca da ove povrede i ova ošte enja nikako ne mogu dovesti u vezu. I na kraju krajeva, imam izjavu vještaka saobra ajne struke od 10 parametara, 8 fali. A jednina dva koja podržavaju su što svi znamo da je mogu a sobra ajna nesre a tipa kontakt vozila i pješaka, to je u život mogu e ali ovdje nije, ali ja nemam dokaze i što je mogu e da je vozilo u pokretu izazove neser u. Da su se ljudi maltene nasmijali to svi znamo ali jasam dužan to obrazložiti. A ovi svi ostali parametri ko enje povrede i onda vi kao tužilac idete pred optuženog, i kažete ja koliko vidim ovdje nema saobra ajne nesre e bez bzira što optuženi kaže, da da to je bila saobra ajna nesre a zato što je možda peuzeo neki novac. Dakle to su problemi koji su realni i koj ise rješavaju konkretni predmetima, nikada s ne e riješiti ni zakonom o VSTV-u, nego utvr ivanjem konkretne odgovornosti. Ja sam dva slu aja do te se mjere anlizirao i svaku put vrlo samouvjereno kažem da se divim tim ljudima, pod navodnicim divim, ne znam otkud in hrabrost kako mogu da spavaju, kakava im je savjest da su se upustili u ovakve stvari. I onda smo došli do toga da sistem kao sistem nije uopšte reagovao. Dalida Burzi je protiv mene podnijela tri prijave advokatskoj komori. Sve su prijave odba ene. I to je disciplinski prekršaj kada znate, podnosite pijevu protiv advokata zato što vodi vlastitu istragu a advokat ima pravo da vodi svoje istrage. Podnosite prijavu protiv advokata što je od tužioca tražio da ga obavjesti kada e ljudi što su optuženi biti izvedeni pred sudiju pošto otac ubijenog maldi a želi da ih vidi. U to vrijeme vjeruju i da je saobra ajna, pa kaže adokat bi trebao da zna da ošte eni nije stranka u postupku. Ja znaju i da ošte eni nije stranka u postupku ja sam ipak puno toga postigao i u slu aju Dragi evi i Meimi ali to je posebna tema. Položaj ošte enog u krivi nom potupku tužiocu posebno zloupotrebjavaju i tako dalje. Govorimo o tome da tužiocu trebaju u odre enoj fazi kada se izvrši analiza da odustanu od optužnice ukoliko su promašili metu. Da nas poštede, poštede prvo porodice da ne troše džavni novac da poštede vrhovni sud jer to je jedna skupi aparat koji ve rejšaava nešto što svako vidi u startu da to nije to. Kada je zakon o VSTV-u usvojen ja koliko znam bile su prmjedbe ove

vrste i od strane venecijanske komisije od strane naših eksperata ali eto to je nekako prošlo ispod radara, da tako kažem možda ponajviše zbog toga što zakoni takve vrste, što je rekao i profesor Šar evi nebi trebalo ih donositi bez jasnijeg izjašnjenja stručne zajednice, ljudi koji su baš suojeni, rade s tim stvarima. Dobili smo zakon koji je jedan surogat zakona potpuno neprimjenjiv. Disciplinski tužilac, podiže tužbu protiv disciplinski optuženog lica, disciplinskoj komisiji koju opet formira VSTV i prvostepenu i drugo stepenu komisiju, u trećem stepenu sam VSTV odlučuje što je potpuni asprud. Ako već imamo sudove koji sude koji znaju kako sudi dajte onda da sudimo i tim sudijama ako im treb suditi po nekim pravilima koja važe za sve građane. Zašto da se nako ako sam sudija tužilac, u i. Tamo imate djece koja nemaju Bog zna kakvo iskustvo koje imaju znanje engleskog jezika i prenatrpani su tom nekom evropskom praksom. Nam to nije potrebno. Mi moramo spustiti loptu na zemlju i vidjeti šta su glavni problemi. A glavni problemi su integritet tužioca pojedinca i nemogućnost da se bilo kome obrati kad misli da možda nebi trebalo radaditi to što on radi, ali je prinuđen zbog toga što je u takvoj situaciji. Ne znam koliko sam uspio da vam malo približim ove stvari, drago mi je ako jesam evo sprema sam da odgovorim na sva vaša pitanja. Konserniran sam, frapiran sam, da gubimo ovoliko vremena na ovako jednostavnim stvarima. Imate tužioce koji svjesno falsificiraju dokaze, koji svjesno idu u optuženja koja će završiti debaklom. Morate imati zalužinu, morate imati jaku zaštitu da biste se upustili u tako nešto. O igledno da zaštitu daje politika, o igledno je i ovim imenovanjima, da ne pominjem imenovanje Dalide Burzi na poziciju sudije suda BiH u situaciji kada još uvijek nije procesuirana zbog predmeta Memi . Da ne pominjem glavna tužiteljica disciplonska Krspahi , re e kako su po ponekad kompleksni postupci, a evo ja je javano pitam kako jes lu aj Dalide Burzi okončan u rekordno u neka dva, tri mjeseca isti tako kompleksni postupci. Dakle ko je mogu e da tužuoici u tim predmetima koji nisu optuženi predalisse ove dokaze da to nije nesreća. Kako je mogu e dase toliki nemar i nepažnja nije sankcionisao, kao je mogu e da sam ja podnio prijavu protiv 50 ljudi samo za slu aj Memi , što se ti e slu aja Dragi evi , podnijeta je prijava i SIPA-i i tužilaštvu BiH protiv sedam tužilaca koliko znam, i protiv velikog broja policijskih službenika. Kako je mogu e da mi nemamo adekvatnu reakciju ne samo u ova dva slu aja nego u masi drugih slu ajeva gdje zakon naređuje. Jer kako se ono kaže /...../ pravo korijen svoje riječi ne vu e od pravde nego od naredbe. Pravo, zakon se mora poštovati do pravde se može do i ako se zakon poštuje. Mi smo jedan vrlo primjenjiv sistem bez obzira na sve njegove invalidittete, u toj mjeri izvrgli ruglu da se bojimo da svaki novi propis sve što usvojimo da ćemo se ponovo suo ići sa istim problemima jer ta spremnost za prizvoljnu primjenu prava a proizviljan primjena prava je kad se držite slova zakona ali mu izvr ete smisao. Onda kad vas neko pita šta je sa slu ajem Dragi evi vi

mu kažete istraga je u toku. To je proizvoljna primjena prava vi biste mu trebali reći da to nije istraga, da vi ne vodite istragu i da zamajvate kompletnu javnost. A neko bi trebao da uđe u taj predmet, kad kažem uđe, da preuzme tu istragu. Ja sam da glavno tužiteljicom u par navarata razgovarao za predmet Dragi evi zato što mislim da taj slušaj mora preuzeti tužilaštvo BiH, zato što član 7 zakona o sudu BiH kaže, kad štetne posljedice pređu granice entiteta, a ovaj slušaj je odjeknuo u cijelom svijetu, kao i slušaj Memi, dakle, tužilaštvo BiH mora preuzeti slušaj. Ona mi je odgovorila da poručim tužiocu Lepiru da dostavi predmet, na pregled. A on mi je odgovorio da mu ona dostavi pismeno to što zahtjeva premet. Tako da sad imate situaciju da tužilaštvo BiH treba staviti predmet, na pregled, a tužilaštvo u Banja Luci kažu nek nam to napišu pa ćemo dostaviti predmet na pregled. Imate jednu nemoguću situaciju koja se ne može drugačije riješiti nego utvrđivanjem odgovornosti za propuste u konkretnim slušajevima. Vi možete sad donijeti novi zakon o VSTV-u, izabrati glavnog predsjednika VSTV-a članove itd a ja u uvijek pitati i vas i sve ostale, šta je sa ovim slušajem. Ovdje su ljudi uhvaćeni s rukama u pekmezu ovdje su dokazi više nego jasni, ovdje su dva ubistva nerazjašnjena koja se svjesno zataškavaju od strane sistema što je nedopustivo.

DAMIR ARNAUT

Hvala lijepa gospodine Feraget, na ovom izlaganju i na saradnji sa komisijom. U skladu s našom praksom ja otvaram sada prostor za pitanja članova komisije. Izvolite gospodin Borenovi.

BRANISLAV BORENOVI

Nravno jako je teško poslije ovako iskrenog i otvorenog izlaganja jednog od mogućih i najhrabrijih advokata u regiji, jer sam imao priliku, nismo se dugo vidjeli da para puta se susretnemo, naravno oko rada anketnog odbora i sve ostalo ja vam s te strane iskreno čestitam i vidim da sa silom energijom i željom, voljom nastavljate raditi svoj posao i ono što ste rekli vjeruju i da se može stanje poraviti. Moje pitanje, dva imam pitanja, prvo pitanje, evo još malo pa će hiljadu dana kako je se desilo ubistvo Davida Dragi evi a u Banja Luci. Kako ste rekli potrošeno je sto dana dok je tužilaštvo pokrenulo istražne radnje, što samim tim znači da dokazi prikupljeni u tom periodu, kako ste vi rekli nisu za neku validnu upotrebu, kada će taj slušaj doći ako ništa pred sud, jel moguće da je još uvijek odgovor istraga je u toku, a skoro hiljadu dana je prošlo šta je vaše mišljenje kada zaista konačno ovaj slušaj može doći pred sudsku

instancu, a naravno optužnicom relevantim za ono što svi znamo da se desilo. To je prvo pitanje pa u vas onda pitati drugo.

IFET FERAGET

Ja koristim ona pravna sredstva koja mi stoje na raspolaganju, upredmetu David Dragi evi ja sam 15. marta 2019 godine ekaju i prijetoga okružno javno tužilaštvo da uradi nešto vezano za taj predmet. Imali smo par sastanaka ja i gospodin Lepir i tako dalje, vidjeo sam da od toga nema ništa vidjelo sam da on ima i odre eni strah da neželji da se uhvati u koštac sa rješavanjem tog slu aja, to mi je ak i javno poru io. Mediji su to prenijeli. Ustavni sud je najavio da e krajm novembra ove godine, nkaon skoro 19 mjeseci donijeti odluku u slu aju Davida Dragi evi a. To je potpuno nedopustivo. Evropski sud za ljudska prava, to treba uvijek spomenuti a mi smo sad dio tog veliko pravnog prostora od onog momenta kada samo postali lanovi vije a Evrope i koliko god vapimo nekad za vrhovnim sudom imamo mi opoprili no ujedna enu praksu, imamo mi sud u Strazburu koji nam može biti vodilja, i Evropsku konvenciju. Dakle evropski sud za ljudska prava je tu vrlo decidan kada je u pitanju zaštita jednog, nije jednog nego osnovnog ljudskog prava, prava na život da je potrebno provesti kako oni to kažu djelotvornu ili u inkovitu istragu. Formu, sadržaj istage, ni jedan zakon na svjetu ne propisuje. Nemožete propisati formu dsadržaj za hiljade razli itih krivi nih dijela. Ali možete imati estitog tužiuoca, koji kad vidi kako izgleda tijelo pokojnog Davida Dragi evi a pale mu se apsolutno svi mogu i alarmi. I njemu je potpuno jasno da se radi o brutalnom nasilju. To tužiocu u Banja Luci nisu uradili dozvolili su da ih doktor Željko Karan deazvuiše svojim nalazom, nakon toga se desilo to što ste rekli, dakle 1000 dana evo još malo, utanja i stajanja u mjestu. I ondna se postavlja kao krucijalno pitanje dali su ako smo svi ve jednaki pred zakonom da l ito zna i da su tužiocu koj isvojim nevo enjem istraga pomažu licima koja su ogovorna za ubistvo tog mladi a ne mogu i netrba da odgovaraju pred zakonom. Ja kažem to je nemogu e. Ako je osnov sumnje kao definisan i ako ga zakon ne definiše mi znamo šta to zna i ako je osnov sumnje postojanje okolnosti koje ukazuju na mogu nost da je neko ubijen onda taj isti osnov sumnje važi i za tužioce postojanje okolnosti koje ukazuju na mogu nost vi vašom neadarekvatnom istragom zataškavate to ubistvo. To bi trebalo zna iti da je tužilaštvo BiH do sada moralo reagovati. Reagovati na na in da se preuzme slu aj, da se pregleda spis, da se prou i spis i da se nakon taoga donesne odluka jedina ipravna tužila ka odluka jeste da tužilaštvo, vi vjerovatno ve znate, tužilaštvo BIH je otvriilo istragu po pitanju ubistva Dženana Memi a. Sad za sad, vode dvije paralelne da teko kažem istrage što je isto tako neprihvatljivo.

Kantonalno tužilaštvo koje zataškava to ubistvo neadekvatnom istragom i dalje na neki na in vodi istragu o tom slu aju i ako možda tužiocima koji rade na to predmetu jošu jek to nije jasno, Tužilac prosje ane tužilac kod nas vjeruje da kad je podigao optužnicu da je istraga gotova. To nije ta no dakle evropski sud za ljudska prava kaže da istaga traje sve dok se slu aj pravosnažno okon a. Sadašnja glavna tužiteljica KS je u nekom javnom obra anju rekla da se nisu pojavili novi dolazi pa sam ja morao reagovati i javno re i dokazi se ne pojavljuju, dokazi se pribavljaju. Tužilaštvo BiH je po mom mišljenu i dubokom ubje enju moralo preuzeti slu aj David Dragi evi kao što je to uraidilo sa slu ajem Dženan Memi jer ova dva predmeta kao što je to rekao Johanes Han i hvala mu na tome, ja sam plasirao onu sintagmu istraga o istrazi i ostajem kod toga. Istaga o istazi ova dva slu aja nas vodi do ubica. Onaj ko svjesno zataškava jededno ubistvo zataškavanje okonosti on e nam na kraju re i zašto to radi ko ga je natjerao, ko mu je plaio itd. A gospodin Hana je rekao da ove dvije užasne teagedije trebaju posližiti kao konkretni primjeri za utvršivanje konkretnih propusta. Ja kažem poslje ova dva slu aja vjetrovatno bi i vi imali manje posla ne zanam koliki obim trebala ta reforma. To sam rekao i njema koj ambasasorici, bivšoj prije nekog vremena koja mi se hvalila koliko je para dala za taj VSTV a ja njoj kažem oni imaju bolje uvjete nego vi u Njemakoj. Imate dakle nije problem u plakarima u ra unarima, esti i iskren užilac e spis rješavati i kad su na podu. Vi ste ogromna sredstava upmpali ali rezultt tog djelovanja je nula. Tako da odgovor na to pitanje, još uvijek vjerujem ja ne mogu ništa všpe uraditi nego što sam uradio, ekam odluku ustavnog suda . Ubje en sam da e ona biti pozitivna. To e biti znak tužieljici da ne radi dobar posao. Oni e nakon toga vjetrovatnoi saopštiti tužilaštvu u Banja Luci da ne radi dobar posao, oni e nakon toga vjerovatno saopštiti da opet vode istragu da je istraga u toku i vrtimo se u krug sve dok ne bude prilika da se obratimo Evropskom sudu. Preskakati u stavni sud i ako ne donošenje odluke od 19 mjeseci, nisam baš siguran da evropski sud za ljudska prvada nebi reagovao. Jer jedan od atributa svake istrage je da djelujete hitno. Onda se postaljva pitanje zbog ega Ustavni sud ne djeluje hitno. Jer bi poslao vrlo snažnu poruku. Ako lokalni sud eka da pro u lokani izbori pa se bavi politikom mislim da je i to problemati no, a ne bi smjelo da se dešava.

BRANISLAV BORENOVI

Kratko još samo jedno pitanje. Da li bi, pošto mi naravno kao privremena istražna komisija, kada budemo završili naš posao, emo i i sa odr enim izvještajem u parlamamet, sa odre enim prijedlozima mogu ih rješenja i izmjena zakona. Nakon svega ovoga što smo uli od vas dali bi jedno od riješenja u ovomo postoje em sistemu ili ne sistemu ili neredu koji imamo moglo

biti i praporuka da se izmjenje i zakon o krivi nom potupku i zakoni o javnim tužilaštvima na razlu itim nivoima, kojim bi se omogu ilo da ošte ena strana može nataviti krivi no gonjenje nako nodre enog roka.ovdjesmo vidjeli sda su vi razumni rokovi probijeni, da može i i u sudski postupak i ono što je po meni veoma jako bitno da se izbriše, koknretno zakon o javnim nabavakama lan 29 u kojem glavni tužilac pravnik ili tužilac ne mogu krivi no odgovrati u vršenju službe dužnosti biti krivi no gonjenje u nekoj gra anskoj parnici. Što zna i u slu aju da su u vr enju službene dužnosti izvršili odre ene zna ajne poropuste, mogu ogovrarati. Da li su to ta dva rješenja nešto što može zna ajno poboljšati trenutno tanje u kojem djelujemo.

IFET FERAGET

Ja mislim da može, prije sega ne samo da ošte eni kao št ej to bilo prije rata da možeu situacijama kada tužilac ne preuzme istragu ne vosi istragu da može ošte eni se pojavitri kako tužilac. Me utim to je rbil opredvi eno za lakša krivi na djeal, ovdje ve imamo neka pravila direktive Eevropske koje su vrlo jasne što se ti e položaja ošte enog. Ošte eni mora imati pravo da sudjeluje u postupku. Ja da sam imao mogu nost da ipitam Alisu Mutap u slu aju Dženan Memi , ja bih je ispitivao tri dan. Ja nisam imao mogu nost. Gospodina Muriza Memi a i Davora Dragi evi a sud ak i nepoziva na su enja. To je apsurdno. Ošte enog sud npozivana u enje osim jedanputa da svoju izjavu da li postavlja imovinsko pravini zahtje koji e o po prpravili bit iriješavanu nako drugom parni nom postupku. I ovaj postupak traje pet godina niakad ošte eno sud ne pozivana su enje on dolazi zato što nema pametija posla to je tagi no. U svi modernim sistemim ošte eni mora bti u epicenttu tog krivi nog postupka. Kako? Ošte eni ima advokata. Evo ja sam oba slu aja uzeo da radim pro-bono ali kao osumnji eni ima pravo na branioca, zašto neismo uveli, to bi bio jedan zna ajan iskorak, zašto nebismo u ovakvim predemuma ovakvih trageija dali besplatnog advokata,nego vorim zbog sebe, meni neko daponudu danas novas za ovo što radim ja ga ne vebih uzeo. Kažem zašto nebim dali ošte enima koji su žrtve nekih teških krivi nih dijela proti živoata i tijela i tako dalje da imaju pravo na besplatne advokate. Taj oadvokat bi jedio u sudnici pored tužioca, taj oadvokat bi nakon tužoca, iustaje i postavlja pitanja isvjedocim i vještacima. Taj advokat predlaže sudu koje dokaze treba provesti. Pa bismo dobili odgovor ba pitanje zašto ljekar koji operisao Dženana Memi a koji je rekoo da nije nesre a nikad nije saslušan u kantonalnom tužilaštvu, nikad, ali hvala Bogu imamo njegovu zijavu i toj izjavi stoji to što je gospodn Memi rakao, rekao sam ocu da ovo nije saobra jna nesre a. U slu aju Dragi evi imali biste gospodina Davora koji je davao razne izjave nemam ja potrebe da ga branim ali ja uvijek kažem ošte eni ima pravo i da

prejetjera. To je njegovo. Ti što on proziva odrede ljude ako ubice to je metafora i personifikacija u smislu sutama koji nedjeluje. Izmjena zakona u tom pravcu je anajednake uloge oštećenog i te kako bi bila korisna jer bi se tužiocima našli u velikim problemima. Prvi što bi oštećenom morali dati dokaze. Ja nisam mogao dobiti dokaze dok se nisam pozvao na praksu suda u Strazburu koja kaže ipak naš zakon dozvoljava oštećenom nedajati mu nikakvo pravo, ali Evropska konvencija kaže da oštećeni ima pravo da se upozna sa predmetom u mjeri koja može da ostvari svoja prava. Logično je da mu morate dati zapisnik o obdukciji, odredene izjave itd. Ja bih tu otvorio vrata oštećenom i oštećeni bi napravio pometnju u tužilaštvu jer bi tužiocima znao i da ne može i manipulirati sa ocem ubijenog djeteta to je namoguće, nemoguće ga pridobiti nikako taj otac angažirati advokata, advokat će javno ispitati svjedoka koji kaže da je imao amneziju i ako svi znam da je to lažna amnezija i to je jedno od rješenja problema. Ovo što ste rekli za tužioce mislim oni su izuzetno zaštićeni trenutnim zakonskim rješenjima u kantonu Sarajevo i oni se daju što je baš onako anahrono i potpuno neprihvatljivo pozicije valdavine prava, dakle tužilac i oni mi se da stoji, ne odgovara zaradnje u toku vršenja dužnosti. Dakle ispada dok je tužilac šta god da uradi on za to ne odgovori. To nije tako. Zloupotreba službenih ovlaštenja važi i za tužioce. Ukoliko uradi nešto za šta nije imao ovlaštenja, ako prekorači i granicu svakog ovlaštenja on odgovara a zakonom o VSTV- u kaže kada je je u pitanju imunitet učilaca da neodgovaraju za radnje poduzete u okviru službenih ovlaštenja to su sve te odredbe koje su vrlo problematične. Tužilac mora krivo odgovoriti za krivo djelo. A šta je krivo djelo to je propisano krivim zakonom i to treba naglasiti i u zakonu da tužiocima ne kažu da mi ne odgovaramo krivim. Vi ako ne odgovarate krivo onda vam je lažna istraga u ova dva slučaja ona vam direktno pomaže ubici nakon izvršenog krivog djela. Na nama i da se to djelo nekako ne otkrije. Jer nije isto danas voditi istragu i nakon dvije ili tri ili pet godina, jer što kažu prilika, vrijeme se ne mogu vratiti. Iako smo mi ovdje izuzetno dobro naoružani dokazima ja se tu ne bojim. Meni je ključna odgovornost tužilaca za propuste a oni će nas polako, nas vode ka onima koji su odgovorni za ubistvo. Tako da bi u tom dijelu sigurno bilo korisno da se izvrše odredene izmjene.

DAMIR ARANUT

Hvala gospodin Borenović gospođi Marinković -Lepi izvolite.

MIRJANA MARINKOVI LEPI

U vašem izlaganju smo došli do toga samo dobili odgovore na određena pitanja, moje pitanje trebalo da bude koja je po vam najslabija karika u pravsudnom lancu, vi ste to znate detaljno obrazložili i mislim da je pitanje svih pitanja u pravosuđu u VSTV upravo to što se pod plaštom neovisnosti ustvari krije to da oni rade zaista šta žele ali vi ste u svom izlaganju rekli ste podnijeli jedan broj izjava, ve i broj. Jesu li te krivi ne prijave ili su to prijave uredu disciplinskog tužioca

IFET FERAGET

Ponijeli smo protiv Dalide Burzi disciplinsku prijavu. Ja sam razoran na inom na koji je vođen taj postupak iz razloga što je Dalida Burzi kao glavna tužiteljica kantonalnog tužilaštva javno komentarisala slučaj Memi na ina da je rekla da je to soborna nesreća. I taj snimak imamo i prema zakonu o VSTV-u to je disciplinski prekršaj. Odnos prema strankama u postupku je upitan ja imam bitav niz dokaza navest u vam samo jedan da vidite u kojoj mjeri su oni bili samouvjereni i sigurni da neće niko ogovarati za ono što je napravljeno. Dakle, na licu mjesta je pronađen jedan komad laka koji se zove trag br.1, kažem pronađen pod navodnicima znam da je to podmetnuto, ali ostavimo sad to po strani. Taj komad laka je dat na ještačenje vještaku iz federalnog MUP-a koji je utvrsio da potječe od vozila Reno Clio. Kad su vidjeli kakve su povrede kod Dženana, Reno Clio je nisko vozilo klinastog oblika i ono po pravilu lomi noge, ostavlja velike povrede na nogama a takvih povreda nije bilo. A gdje bila povred, pa na glavi. Onda su rekli da logično bi bilo da to bude neko malo više vozilo, onda je isti taj vještak za isti taj komad laka napravio drugi nalaz, a ovaj privremeni nalaz su sakrili tužilaštvu ali jasn došao do njega imama oba nalaza, onda je taj isti vještak za isti komad laka rekao da je to kombi zelene boje. Vidite do koje mjere su ti ljudi spremni. Kada smo mi vodili ovaj postupak onda sam ja zahtijevao da se ponovo vještači, preko advokata koji je branio ove optužene što je po prvi put u historiji našeg pravosuđa, ja kao advokat oštećenog sam surađivao sa advokatom optuženih, ubica navodnih koji neamaju veze s tim i onda smo tražili da taj komad laka vještači i sad kao dokaz odbrane i dobili smo saopštenje da je netao iz federalnog MUP-a

MIRJANA MARINKOVI LEPI

Prošto je zastašuju e i ako sm m i to sve pratili kroz medije, zastašuju e je kad ujemo neke detalje pogotovo od vas koji ste tu najdublje involvirani .

IFET FERAGET

Ponijeo sam krivi nu prijavu protiv Dalide Burzi ukupni još deset tužilaca, ukupno 50 lica, dva komesara, policijski službenici. Nemsmijete zaboraviti nemijete smetnuti s uma kolkii zna aj imaju sudski vještaci. Dakel sudski vještaci su zna ajna karika u slu ajevima lažnih optužnica, zataškavanja ubijstava tom dijeliu se mora posvetit velika pažnja. Dakel imate vještaka koji e napisti za dodre eni novac da je to, ne znam ni ja zadesno utpanje, bez što je ura gospodin Karan u Banja Luci bez da je uzeo uzotke te nosti iz plu a iz disajnih organa jer bi smo onda vrlo jednsotavno utvrdili da je to tijelo ne eno baš u toj vodi itd. Ili imate slu aj Davida Dragi evi a, ja sam bio u stanu kod mrtvozornika koji mi je rekao da nije pronašao mobilni telefon Davidov u njegovoj garderobi a on je došao na lice mjesta me u prvima, pregledao sam sve i telefona nije bilo taj telefon se pojavio u mrtva nici. E sad ima nekih detalja koje nebh otkirvao zbog istrage, al isu vrlo intersnatni. Kada su u pitnju stranci svi ovi stranci koji su otišli iz Sarajeva i iz BiH ostave nekave repove nakakv trag, ostave ne uvijek baš poztitvan, tako da bojim se da u odre enoj mjeri ti ljudi naše sudije koji su dobrim odnosim sa strancima pomisle kako taj strnac koji je nakad vedrio i obla io ovdje, on e meni pomo i a ja nisam siguran da i ne pomaže možda se to o igledno zataška ubistvo u Banja Luci ne preuzima od strane tužilaštva. Ja ne znam ko ima toliku mo . Ja da sam glavni tužilac ja bih to uradio prije dans nego sutra. Zbog sebe da se to provjeri. Tako da je otišla i diciplinksa prijava i krivi na i disciplinska taj disciplinki postupak u roku od dva, tri mjeseca, pred vrlo konkretne prijave i razgovra sa zamjenikom Hadžiometovi em, koji mi je rako Ifete ovdje stojimo femomenalno, ona je oslobo ena i izabrana za sudiju. Toliko o disciplinskom potupku.

MIRJANA MARINKOVI LEPI

Da na žalost na neki na in je unaprije en i tužilac u slu aju Dženana Memi a, što je van pameti, kako bismo rekli narodski, ali evo da se malo odmakeno od ova dva slu aja ja bih vas samo još nešto pitala a to je kakvo je vaše razmišljanje veznao za lanstvo advokata u sastavu VSTV- a obzirom da i tu imamo razli itih poromišljanja u smisliu da i to lanstvo može dovesti do

neke objektivnosti u smislu injeice da samo mogu advokati iza i pred te iste sudije da vode spor da i tu može ili neka sprega ili neki neobjektivan odnos sudija prema takvim advokatim, a evo nekako mi je malo udno da je jednoiglasna podrška uvijek u svmu bila Tegeltiji ja bih se nekako od advokata nadala baš zato što nisu sudije i tužioc i evo daju neku možda malo druga ije mišljenje i to mi je uvijek nekako bilo malo udno obzirom da je ovo sticajem okolnosti li no poznajem jednog o lana kada su advokati u pitanju i znam da je respektabilan stru njak ali mi je onako malio neobiu no i da ujem vaše mišljenje o toim lanstuv u VSTV-u

IFET FERAGET

Ja prevshodno mislim da advokati nemju šta tražiti u VSTV-u. Apsolutno nemaju šta da traže. Potpuno ste u pravu ja imam iskusto sa nekim od advokata ne djelimo iste stavove ista mišljenja u pitanu slu aja Potkivanje moj klijent Maleševi , uli smo odr ene disonantne tonove, ja kao advokat bez obzira što sam uvijek na strani onoga što e biti ili jeste optuženi prvesntveno sam na strani zakona. Ako u ja svoj slu aj dobiti na na in što sam bio lan VSTV-a pa ete se meni osmjehnuti ne znam, pa u ja na tome gradititi svoju karijeru. Bolje da promjenim profesiju. Dakle advokati nemju šta da traže u VSTV-u i ak šta više mislim da VSTV na na in da sudije i tužioc i zajedno sjede mislim da ne bi tebalo tkao a funkcionišu. Jer ja se ljutim, ja sam sranka u potupku ja branim optuženog tužilac je isto tako stanka u potupku, ali tužilac sjedi u VSTV-u sa sudijeom ja ne sjedim. Vrlo esto nakon pet godine vrlo napornog rada ne smo na ovo dva predmeta, ovaj posao je jako zahtjevan imate ljude koji sa osmjehom na licu dolaze do nekih zna ajni mateijalnih sredstava bez puno rada puno znanja. Sto posto sma siguran da lanstvo advokata u VSTV samo doprinosi korupciji, a nikako borbi protov korupcije.

DAMIR ARNAUT

Hvala vam. Gospo a Mira Peki , a u samo zamoliti imam od ranije najavu od jednog lana komisije zbog ranije preuzetih obaveza, da ne izgubimo kvorum samo kratko.

MIRA PEKI

Kratko u ja. Želim da vas pozdravim, vaše svjedo enje nama e u našem radu pom i mnogo Dosta stvari ste nam rekli dosta stvari ste nam otkrili, ja ho u da vas pitam, drago mi je da smo

prije vas imali za svjedoke dvoje ljudi iz ureda disciplinskog tužioca. Bilo bi nam, više pitanja bi imali u tom saslušanju, ali ho u da vas pitam vaše mišljenje vezno za tu, taj ured disciplinskog tužioca. Šta mislite da li izmjena zakona u VSTV-u pošto svejedno emo i i i mi kao prвремена komisija na prijedlog izmjena zkona o VSTV-u da li bi trebalo da se kancelarija, odnosono ured disciplinskog tužioca izmjestite iz VSTV.

IFET FERAGET

Dugo vremena je vo ena diskusija da tužilaštvo i sud nebi trebali da sjede u istoj zgradi, i po mom mišljenju nebi trebal da sjede u istoj zgradi. Onda bih i ja volio da iznajnim jednu kancelariju u sudu pada i ja bude mna tim kafama itd. Nekad mi ljudi zamjere, kažu nisi dobro informisan, ja kažem zadnih 15 godina u pravosu u to nije normalno, meni zanima ono što piše u optužnici i ono što ujem u sudnici. Ko je s skim pio kafu jel to neko ozvu io nije ozvu io itd. Mislim da to nije dobar prijedlog, dobar prijedlog bi bio da VSTV kompletan bude negdje izmješten jer galvno oružje VSTV jeste kontrola nad radom sudija i tužilaca. Ako vi sad disciplinke tužioce kao posebno tjelo odvojite od VSTV-a ne znam šta biste time dobili. Vi na taj na in samo šaljet poruku da postoji nekakva ovisnost nekakve kazne korupcije i da bi to doprinijelo nezavisnijem i nepristasnijem radu onda em odo i do toga da svi disciplinski tužioci treba da imaju poseban objekat. Nije u tome problem. VSTV bi trebalo izmjetiti iz zgrade institucija Suda i Tužilaštva BiH zato što tamo ima puno tih kuloarskih pri a nekakvih neformalnih kontakta koje mnoge ljude koštaju i živaca i zdravlja i života itd. A ne mislim daje to nekakv dobar prijedlog da se oni izmjestite. Oni imaju fenomenalne uvjete za rad, a katastroflane rezultate. Ti postupci su potpuno ne kredibilni, potpiuno neefikasni oni su izuzetno dobro opremljeni oni e vam elaborirati neku praksu iz Finske, Norveške, Engleske itd a ja samo kaže ovjde je komad laka nestao za tužilac to zan nije ništa poduzeo i tu sva pri a prestaje. Ili slu aj u Banja Luci. Dakle, zamajavanje to se zove zamajavanje kakvim pri ama, ne treba njih izdvajati oni trebada rade svoj posao ali koliko sam ja informisan od hiljadu tih pritužbi koje podnosimo i mi i advokati, nerado ja pišem pritužbu kada jesudija u pitanu, ali rekao sam 12 godina vodim potupak za banalnu stvar i zato niko neodgovara. Od hiljadu podnijetih pritužbi podigne se ini mi se desetak ili dvadestek tužbi, a slu aj bude okon an osu uju om presudoim ili odlukom možda dva tri ili pet slu ajeva. Pa jel to onda ispada da je nas hiljadu mi ludu nemamo pametnija posla, dajte na kraju za taj VSTV onaj ko podnosi prijavu da sudjeluje u tom poslu. Ako sam podnijeo prijavu protiv Dalide Burzi zašto ja nisam prisuta nu toj sudnici pa da ja kažem i ako mi je tužilac prije toga reko da stojimo odli no da ovjde imamo

dokaze. Na kraju krajeva ona je u dva navrata pismen 19.04 i 06.05 2016 godine obavjstila gopodina Memi a vaš sin je ubijen. Ovo je ubistvo pa je nako toga dala javno izavu mi smo zalutali u itrazi dakle neko ko luta u istrazi, saobra aja, ubistva pa to ne da da je diciplisnki prekršaj takva osloba nije u stanj udase bavi tim poslom. Tako da kažem meni je t o degutansti i slušati te isprika ima razih, ja vas kao klijenta mogu sad obavještavati kako je meni naporno teško, advoakt sudija ovakve onakave ali vi imate pravo da tražite rezultat ja jedino da polažem ra un vama kako stranci svi bi trebli da podnose ra un onima koji podnose pritužbea ovako ispada 10 00 prijava 10 osu uju ij presuda. Šta mi imamo od toga? Koliko to košta uopšte. Dajte taj novac sovojim tužiocoma neka se u to potroši. Nema od toga koristi .

DAMIR ARANUT

Hvala. Samo još ja u imati još jedno pitanje, zapadni racept za neovisnost pravosu a u suštini se vrti oko nekih par generalno prihva enih parametara, manje više neograni en mandat, da se osoba, sudija posebno ne boji za svoju profesionalnu karijeru da ovisi ostatku sojoe profesionalne karijere, kod nas je to postignuto do 70 godina to je maltene doživotni, mandat. Visokoa plata, to pogotovo imaju, porede i standarde sudije i tužiocu u BiH imaju bolja primanja nego na zapadu, dakle kupovna mo . Dobri uslovi za rad, zapad je dao donacije koje su stvorile fantasti ne uslove kancelarije saradnici itd. Ako su sve ovo pitanja Koja pomgu avaju neovisnost i smanjuju motiv za korupciju i politi ku ovisnost. Kažemo ovi se principi proimjenjuju na zapadu da bi smanjli motiv šta je onda motiv ? Ja još nisam uo bilo kakve optužbe ili promjedbe ili špelukacije da ljudi u pravosu u masovno uzimaju mito. To je najmanje što ujemmo ako uopšte ujemmo. Šta je onda motiv? Prema vašem stru nom mišljenju prema vašim iskustvima iz prakse. Šta mislite daje motiv. Pitam za motiv da bi mi mogli eventulano elimisati to kroz izmjene i dopune zakona.

IFET FERAGET

Ja mislim da je pokreta cega toga, pa da kažem strah. Imate dvije opcije, jedna opcija je da radite ono što vam ja rekao redsjednik suda ili glavni tužilaca druga opcija je da oponirate. Ako oponirate onda ete biti zaduženi možda sa najtežim predmetima, vaš kolega ne e imati tako teške predmete on eo ti i ku u u jedan a vi ete raditi, svoje spise nositi ku i. Gospodnin Aranut, vrlo je teško mjeriti sudijski rad i tužila ki rad. Dakle ako zadužite jedan predmet ratnog zli ina možda vam za istragu treba pet godina, ako radite savjesnio i pošteno. E sad ako želite

da izbjegnute tu situaciju vi ete se vrlo rado prikloniti nekom mišljenju koje možda ne djelite da ne biste radili na tako teškim predmetima. Tako da tu negdje treba tražiti motiv, taj nekakav strah možda sekundatni koji kaže bolje ti je igrati onko kako ve ina igra, kako te sruja nosi nego oponirati. Ja nikad nisam bio takav laik, razumijem ljude u sudu, jer kažem ima situacija gdje sudja se žali na svoj, predsjedniku suda zbog toga što je dobio neki predmet iz 80 godine koji da biste poro itali treba vam mjesec dana, a dobije u glas odgovor od petero sudja, da ti znaš ti bi to uradio za dva dana. To je to. Vi možete biti kažnjeni na na in da ete dobiti najteži referat, a možete biti i nagra eni za neko glasnje tako što ete dobiti najlakši referat. Vrlo je teško mjeriti rad sudija i tužilaca ali ja kažem da je kažnjavati i o igledne propuste, jer ako kaznite nekoga za o igledni propust onda e se polako po eti mijenjati klimu u društvu. Ovako sad ispada da sudije i tužiocu mogu raditi šta ho e. A to je baš dobro pitanje ali je i najteže, šta je motiv. Ako znate šta je motiv onda otprilike zante i ko je po inilac. Nije to uvijek novaca ali svodi se to na neki lagodniji život, komotniji život, ali ono što bismo mi rekli u Sarajevu „ sa rajom“. Bez glavobolje, mali i ljetovanje jesnostavnije i bolje.

DAMIR ARANUT

Razumio sam vas potpuno verlo ste efektno odgovrili na ono što sam tražio. Nemam kvorum. Hajte da završim sjednicu. Gospodin Begi jel imate.

ZLATAN BEGI

Želim da se zahvalim našem današnjem svjedoku gospodinu Feragetu na ovom svjedo enu jer smo dobili još neke elemente u popunjavanju vrlo komplikovanog mozaika i otprilike ovdje je ključno pitanje koje e uvati uvare, koje je davno postavljeno. Na žalost ovi današnji uvari nisu ispravni sa tih nekih kriterija koji su omgu avali izme u ostalog i funkcionisanje pravosu a. Vidite vi, danas me u nama ovdje nema ljudi ija podrška je potrebna da se te stvari promjene u prvom koraku u normatiuvnom smislu. To su ljudi koji kontrolišu i finsije ove zemlje, to su ljudi koji kontrolišu u pravosu e u ovoj zemlji. Na kraju do em do toga, patite strašna je stvar, mi samo danas govorili o ubistvima tu e djece. Jesu li možda naša sljede a to treba da se zapitamo kad ovdje promišljamo kad pravimo kolaicije pa i kad idemo u nešto, pa i kada zstupamo neke stavovoe. Gospodine Feraget, kratko spram vašeg ikustva vidim da imate izuzetno bogato iskiustvo u advokaturi i rade i kao odvokat, zastupaju i vaše stranke, budu i da se neposredno susre ete svaki dan mo ete da imate i odnos prema intenzitetu dešavanja. Ja

imam osjećaj da se taj intenzitet pojavljuje negativnih pojava s protokom vremena. U kojoj ta ki vremenskoj i u kojoj ta ki o izglednog kršenja prvo logike a onda i pravne norme se može desiti da ovaj sistem i potpuno izgubi legitimitet i da dođe do potpunog sloma da budem potpuno jasan, do preuzimanja pravde u vlastite ruke.

IFET FERAGET

Hvala za to pitanje, ja sam mojim klijentima gospodinu Memiću i gospodinu Dragičeviću, rekao da je uzimanje pravde u svoje ruke najveća nepravda i da ako osjetim da idu u tom pravcu da će izgubiti moju podršku. Dakle ja ne želim nikakav skandal tog tipa, ne znam šta bih ja uradio kada bih tako nešto doživio, njima sam vrlo jasno poruku poslao da moraju slušati oni što im govorim, da ne smiju paraviti ni jednu glupost i nisu napravili. U Banja Luci ste imali u historiji ne znam kad se desilo da je neko organizovao 280 mirnih protesta i nakon toga masovne zloupotrebe kršenja prava od strane MUP-a RS. Ovdje ste imali neki dan su enje Murizović Memiću zato što je jedne proteste organizovao bez najave. Zato što nije imao vremena, nije im para. Svaki protesti ga koštaju od 3-5 hiljada KM do sad ih je organizovao 20 i sve je on to plaćao i binu i mikrofon i autobuse i majce i transparente. Nas nikad niko, kažem nas ove dvije porodice, vjerujete li vi govorili smo i o omudsmenima, gospodine Arnaut, nikad niko nije pozvao niti upitao šta je sa ovom sućajevima. Šta se dešava u Banja Luci, šta se dešava u Sarajevu. Nikad niko. Sve me inarodne organizacije vrlo mlako reaguju kad su u pitanju ovakve stvari. Doduše imamo podršku ključu njih ambasada, EU, gospodina Inćka, ali pet godina čekamo. Šta bi onda bilo da nemamo podršku, da bi čekali 50 godina. Dakle, ja mislim da smo vrlo blizu tog scenarija i ako ja to neodobravam i ubjeđen sam da politika nekim perfidnim suptilnim kanlima je postigla ono što je željela a to je uspostavila je punu kontrolu nad pravosućem. Sad ne možemo biti svi zaštićeni nako mora biti i optužen dakle u toj igri pokera neko se i žrtvuje pa onda nekome bude i krivo. Ja mislim da je pravosuće u potpunosti izgubilo svoj legitimitet i ne samo zbog ova moja dva slućajaja, evo desio se i slućaj Alešević, moj je predmet je sam se tu obratio i sudu u Strazburu koji je rekao da je rano, ja znam da jer rano ali taj zakon o tim zvićždama ima je isto jedna od tema kojima se vi bavite. Uvijek je iz oćajaja napravio to što je napravio, to treba dokazati tućžilaštvo ali on jeto iz oćajaja uradio. Ne bi bilo dobro da ljudi shvate da nema nikakve koristi od pravosućaa i ako smo jako blizu, evo ovih dana me nazvao jedna policajac da me nešto pita i kaže nisam prijavio policiji zaš da od policije nema nikakve korsići. A on je policajac. Dakle vrlo smo blizu tog scenarija. Što naravno nikome nije drago.

DAMIR ARANUT

Hvala vam gospodine Feraget. Zaključujem ovu tačku dnevnog reda prelazim na iduću.

Ad. 4

Tekuća pitanja. Otvaram raspravu. Nema prijavljenih za raspravu. Zaključujem 14. sjednicu.